ALFRED DE MUSSET

Opere alese

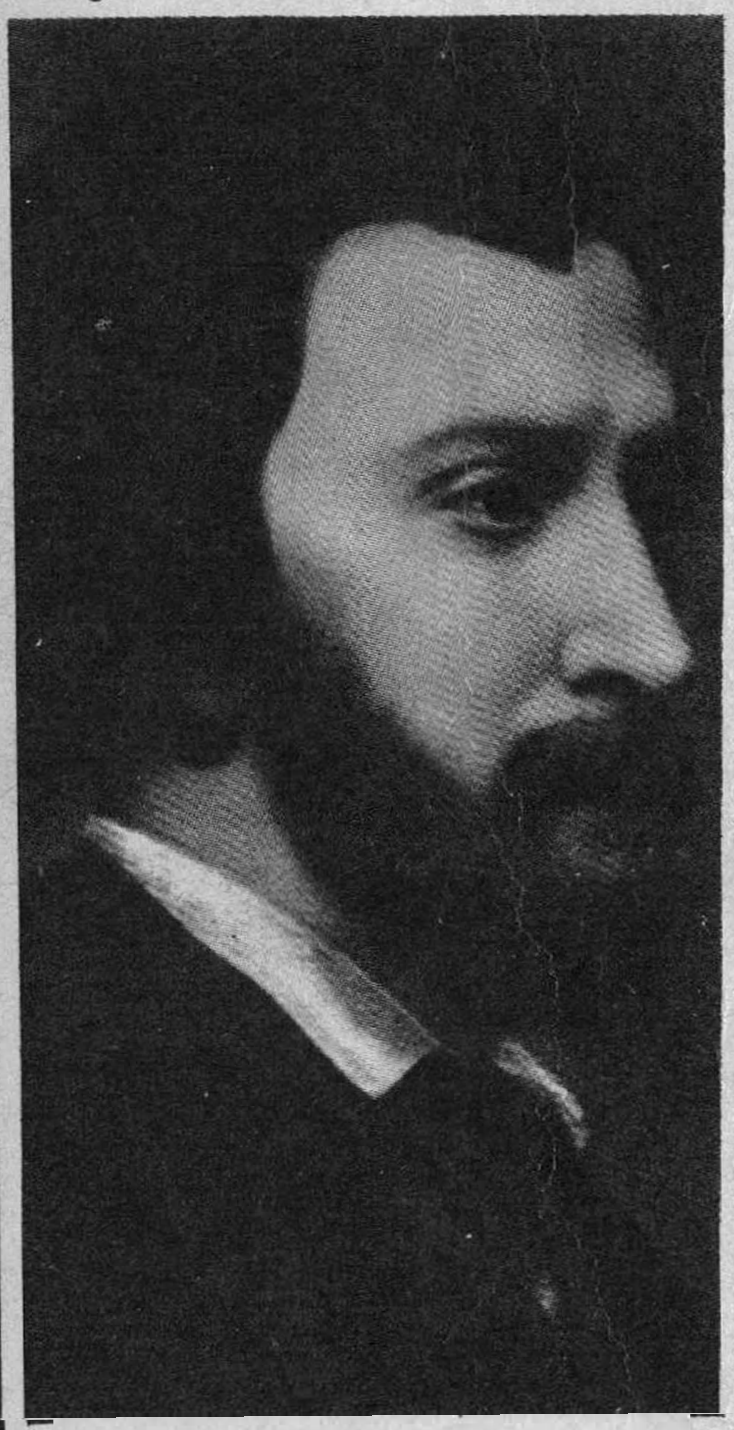

Editura pentru Literatură Universală

clu

Alfred de Musset

OPERE ALESE

Bucureşti — 1969

Editura pentru Literatură Universală

CU DRAGOSTEA NU-I DE GLUMIT

În românește de
Em. SERGHIE
și
SCARLAT CALIMACHI

PERSOANELE

Baronul
Perdican, fiul său
Părintele Blazius, preceptorul lui Perdican
Părintele Bridaine, preot
Camille, nepoata baronului
Coana Pluche, guvernanta Camillei
Rosette, sora de lapte a Camillei
Țărani, feciori în casă

ACTUL I

SCENA 1

O piață în fața castelului.

CORUL

Legănat ușor pe catîrca lui jucăușă, *messer* Blazius înaintează printre albăstrițe înflorite, îmbrăcat în straie noi, purtînd la șold sculele de scris. Pîntecele rotunjit i se bălăbănește, ca un copil de țîță pe pernă; cu ochii pe jumătate închiși, bolborosește *Tatăl nostru* în bărbia grasă, cu două guși. Bine-ai venit, părinte Blazius! Cazi între noi tocmai în vremea culesului viei; parcă ești o amforă burduhoasă din vechime.

PĂRINTELE BLAZIUS

Acei care vor să afle veste mare să-mi aducă un pahar de vin rece.

CORUL

Uite, ia în brațe plosca asta și-ți răcorește gîtlejul, părinte Blazius; vinul e bun; vei vorbi după aceea.

PĂRINTELE BLAZIUS

Aflați, dragii mei copii, că tînărul Perdican, odrasla stăpînului nostru, a ajuns la majorat și că a primit cu pompă titlul de doctor la Paris. Chiar astăzi se întoarce

la castel; atît de măiestrit îi curge graiul, atît de împodobită îi este vorba, încît nu știi ce să-i răspunzi de cele mai multe ori. Toată gingașa lui făptură e burduf de învățătură; te-miri-ce fir de iarbă de-i cade sub ochi îți și spune cum i se zice în latinește; iar de bate vînt sau plouă îți spune răspicat de ce-i vînt și de ce plouă. O să vă holbați ochii cît ușa căscată de colo, cînd o să-l vedeți desfășurîndu-și vreunul dintre pergamentele pe care le-a împestrițat cu cerneluri de toate culorile, el singur cu mîna lui, fără să spună ceva nimănui. Pe scurt, e o nestemată din cap pînă-n picioare — și asta tocmai vreau să-i vestesc domnului baron. Înțelegeți că îmi face puțintică cinste și mie, preceptorul lui, de cînd avea patru ani; așadar, bunii mei prieteni, aduceți un scaun să mă dau nițeluș jos de pe catîrcă fără să-mi rup gîtul; animalul ăsta nu prea e nărăvaș și nu m-aș supăra dacă mi-ați da să mai trag un gît bun de vin înainte de-a intra.

CORUL

Bea, părinte Blazius, și nu mai fi așa de tulburat. Micuțul Perdican s-a născut sub ochii noștri și nu era nevoie, de vreme ce sosește, să ne înșiri atîtea. Bine ne-ar părea să găsim sufletul copilului de odinioară în bărbatul de astăzi.

PĂRINTELE BLAZIUS

Pre legea mea, plosca e goală; nici nu știu cînd am băut-o toată. Rămîneți cu bine; mi-am pregătit, mergînd călare, două-trei fraze simple, fără marafeturi, care să-i meargă la inimă luminăției-sale. Am să trag clopoțelul.

(Iese.)

CORUL

Amarnic zdruncinată pe asinul ei, gîfîind de osteneală, coana Pluche urcă dealul; bietul dobitoc bătut cu joarda dinapoi de un argat dă, înfuriat, din cap, cu un scaiete între dinți. Coanei Pluche îi dîrdîie de mînie picioarele lungi și slăbănoage, în timp ce mîinile-i osoase învîrt pe

degete niște mătănii. Bună ziua, coană Pluche. Vii la noi ca frigurile, o dată cu vînturile care îngălbenesc pădurile.

COANA PLUCHE

Un pahar de apă, ticăloși ce sînteți! Un pahar de apă și un pic de oțet.

CORUL

De unde vii, Pluche, scumpo? Păru-ți fals e îmbîcsit de praf; uite, moțul e zbîrlit, iar rochia neprihănită ți s-a ridicat pînă la venerabilele calțavete.

COANA PLUCHE

Aflați, țopîrlanilor, că frumoasa Camille, nepoata stăpînului vostru, sosește astăzi la castel. A plecat de la mănăstire la porunca dată într-adins de luminăția-sa, pentru a veni la ceas și loc hotărît să-și ia în folosință, cum se și cuvine, averea rămasă moștenire de la mamă-sa. Buna ei creștere, slavă Domnului, s-a desăvîrșit și acei care o vor vedea vor avea bucuria să cunoască o mîndră podoabă de înțelepciune și de evlavie. Nu s-a aflat nicicînd pe lume ceva așa de neprihănit, așa de îngeresc, mielușea și porumbiță, ca această scumpă călugăriță; fie ca Domnul-Dumnezeu din cer s-o aibă-n grija sa. Amin! La o parte, țopîrlănime, mi se pare că mi s-au umflat picioarele.

CORUL

Du-te și aruncă bulendrele de pe tine, cuvioasă Pluche; apoi, cînd te vei închina lui Dumnezeu, roagă-te să dea ploaie; grîiele noastre sînt uscate ca fluierele picioarelor dumitale.

COANA PLUCHE

Mi-ați adus apă într-o oală care miroase a bucătărie; dați-mi o mînă de ajutor să descalec; sînteți niște necioplîți și niște obrăznicături.

(Iese.)

CORUL

Să ne îmbrăcăm în haine de sărbătoare și să așteptăm să ne cheme baronul. Ori mă înșel amarnic, ori se pune astăzi la cale un mare ziafet.

(Ies cu toții.)

SCENA 2

Salonul baronului.

(Intră BARONUL, PĂRINTELE BRIDAINE *și* PĂRINTELE BLAZIUS.)

BARONUL

Părinte Bridaine, ești prietenul meu; îți prezint pe părintele Blazius, preceptorul fiului meu. Fecioru-meu a împlinit ieri-dimineață, la ceasurile douăsprezece și opt minute, douăzeci și unu de ani, bob numărat; a fost proclamat doctor cu patru bile albe. Părinte Blazius, îți prezint pe părintele Bridaine, preotul nostru paroh; e prietenul meu.

PĂRINTELE BLAZIUS
(salutindu-l)

Cu patru bile albe, luminăția-voastră: la literatură, la botanică, la drept roman, la drept canonic.

BARONUL

Du-te în odaia dumitale, dragă Blazius, fiul meu n-o să întîrzie, o să sosească în curînd; spală-te, gătește-te puțin și întoarce-te la bătaia clopotului.

(PĂRINTELE BLAZIUS *iese.*)

PĂRINTELE BRIDAINE

Îmi îngăduie, luminăția-voastră, să-i spun ce gîndesc? Preceptorul fiului dumneavoastră duhnește a vin cale de-o poștă.

BARONUL

E cu neputință!

PĂRINTELE BRIDAINE

Sînt sigur cum mă vedeți și cum vă văd; mi-a vorbit foarte de aproape adineauri; duhnește a vin de te sperii.

BARONUL

Lasă asta! Îți repet că e cu neputință. *(Intră coana Pluche.)* Ai și sosit, scumpă Pluche? Nepoată-mea e și ea, fără îndoială, cu dumneata?

COANA PLUCHE

Vine numaidecît; e în urma mea, luminăția-voastră, i-am luat-o înainte cu cîțiva pași.

BARONUL

Părinte Bridaine, ești prietenul meu. Îți prezint pe coana Pluche, guvernanta nepoatei mele. Nepoată-mea are de ieri-seară, de la ceasurile șapte, optsprezece ani; vine din cea mai cuvioasă mănăstire din Franța. Coană Pluche, îți prezint pe părintele Bridaine, preotul nostru paroh; e prietenul meu.

COANA PLUCHE
(salutînd)

Din cea mai cuvioasă mănăstire din Franța și pot să adaug: este cea mai cuvioasă creștină din mănăstire.

BARONUL

Du-te, coană Pluche, și mai drege-ți neorînduiala îmbrăcămintei; nepoată-mea va sosi în curînd, nădăjduiesc; fii gata pînă la ora cinci.

(COANA PLUCHE *iese.*)

PĂRINTELE BRIDAINE

Domnișoara asta bătrînă pare plină de smerenie și de credință.

BARONUL

De smerenie și de credință și de pocăință, părinte Bridaine; virtutea ei înfruntă orice atac.

PĂRINTELE BRIDAINE

Dar preceptorul duhnește a vin. De asta sînt convins.

BARONUL

Părinte Bridaine, în anumite clipe pun la îndoială prietenia dumitale. Ţii numaidecît să mă contrazici? Nici o vorbă mai mult despre asta. Nutresc gîndul să-mi însor băiatul cu nepoată-mea; e o pereche potrivită; buna lor creștere m-a costat șase mii de taleri.

PĂRINTELE BRIDAINE

Va trebui să căpătați dispense.

BARONUL

Le și am, Bridaine; sînt pe masă în cancelaria mea. O, prietene! Află acum că-s plin de bucurie. Ştii că am avut întotdeauna o strașnică groază de singurătate. Dar dregătoria pe care o ocup și respectul cuvenit veșmîntului pe care-l port mă îndatorează să rămîn locului în acest castel, trei luni iarna și trei luni vara. E cu neputință să aduci fericire în sufletul semenilor în general și al vasalilor în particular, fără a porunci ritos feciorului în casă, uneori, să nu dea voie nimănui să intre la tine. Cît de aspră și de anevoioasă este odihna unui bărbat de stat! Şi cîtă plăcere n-aș simți dacă prin prezența celor doi copii ai mei, uniți pe viață unul cu altul, aș potoli sumbra tristețe căreia trebuie numaidecît să mă las pradă de cînd regele m-a numit să strîng dăjdiile!

PĂRINTELE BRIDAINE

Nunta se va celebra aci sau la Paris?

BARONUL

Uite, aici voiam să ajungi, Bridaine; eram sigur de întrebare. Ei bine, dragă prietene, ce-ai zice dacă mîinile acestea, da, Bridaine, propriile dumitale mîini — nu te uita la ele așa de oțărît — ar fi hărăzite să binecuvinteze preafericita împlinire a visurilor mele celor mai scumpe? Ei, ce zici?

PĂRINTELE BRIDAINE

Nu mai suflu nici o vorbă, recunoștința îmi astupă gura.

BARONUL

Privește pe fereastra asta; nu-i așa că slugile se îndreaptă cu duiumul spre poarta curții? Cei doi copii ai mei sosesc în același timp; uite, ce potrivească fericită! Am rînduit lucrurile așa încît totul a fost prevăzut. Nepoata mea va fi introdusă pe ușa aceea din stînga, iar fiul meu pe cealaltă ușă, din dreapta. Ce părere ai? Mă bucur de pe acum că am să-i văd apropiindu-se unul de altul, că am să aud ce au să-și spună; șase mii de taleri nu-s o bagatelă, să nu ne înșelăm. Copiii se iubeau de altminteri cu multă duioșie încă din leagăn; Bridaine, uite, am o idee.

PĂRINTELE BRIDAINE

Ce anume?

BARONUL

În timpul mesei, ca și cum n-ai face-o anume — înțelegi, prietene — după ce vei goli cîteva cupe cu voie bună — nu-i așa că știi latinește, Bridaine?

PĂRINTELE BRIDAINE

Ita aedepol[1], ei, drăcie, cum să nu știu!

1 Formulă de jurămînt. (În limba latină, în original.)

BARONUL

Mi-ar părea tare bine să încerci să-l îndupleci pe băiat să vorbească — fără să bage de seamă, se înțelege — în fața verișoarei sale; lucrul nu poate produce decît o bună impresie; îmbie-l să vorbească ceva pe latinește; nu chiar în timpul mesei, că ar fi plictisitor — și în ce mă privește, nu pricep nici o boabă; dar la desert merge, nu-i așa?

PĂRINTELE BRIDAINE

Dacă dumneavoastră nu pricepeți o boabă latinește, luminăția-voastră, probabil că nici nepoata dumneavoastră nu știe.

BARONUL

Cu atît mai mult; n-ai vrea cumva ca o femeie să admire ceea ce înțelege? Din ce lume ai răsărit, Bridaine? De-o asemenea judecată mi-e mai mare mila.

PĂRINTELE BRIDAINE

Cunosc puțin femeile; dar îmi pare că-i greu să admiri ceea ce nu înțelegi.

BARONUL

Eu le cunosc, Bridaine; cunosc ființele acestea fermecătoare și misterioase. Fii încredințat că le place să li se arunce praf în ochi și cu cît li se aruncă mai mult, cu atît se holbează mai tare, poftind lacome și mai mult. *(Perdican intră dintr-o parte, Camille din cealaltă.)* Bună ziua, copii; bună ziua, scumpa mea Camille, scumpul meu Perdican! Sărutați-mă și sărutați-vă.

PERDICAN

Buna ziua, tată, bună ziua, sora mea mult iubită. Ce fericire! Cît sînt de fericit!

CAMILLE

Tată și vărule, vă salut.

PERDICAN

Tii, ce mare te-ai făcut! Și frumoasă ca lumina zilei.

BARONUL

Cînd ai plecat din Paris, Perdican?

PERDICAN

Miercuri, mi se pare, sau marți. Uite ce femeie în toată puterea cuvîntului! Sînt deci bărbat și eu. Parcă mai ieri te-am văzut nu mai mare decît atitica.

BARONUL

Îți fi obosiți; drumul e lung și ce căldură...

PERDICAN

O, Doamne, nu. Ia uită-te, tată, ce frumoasă e Camille!

BARONUL

Hai, Camille, sărută-ți vărul.

CAMILLE

Să am iertare, nu-ți pot îndeplini dorința.

BARONUL

Un compliment merită o sărutare. Sărut-o, Perdican.

PERDICAN

De vreme ce verișoara mea se dă îndărăt cînd îi întind mîna, îi spun la rîndul meu: să am iertare. Dragostea poate să fure o sărutare, prietenia însă nu.

CAMILLE

Nici prietenia, nici dragostea nu trebuie să primească decît ceea ce pot să dea înapoi.

BARONUL
(către BRIDAINE)

Uite, începutul ăsta nu prea e semn bun. Ce zici?

PĂRINTELE BRIDAINE
(către BARON)

Sfiala prea mare e fără îndoială un cusur; dar căsătoria înlătură ruşinea.

BARONUL
(către BRIDAINE)

Sînt supărat, jignit. Nu mi-a plăcut acest răspuns: „Să am iertare"! N-ai văzut că era cît pe ce să-şi facă semnul crucii? Vino-ncoa' să vorbim. Mă simt îndurerat la culme. Această clipă care trebuia să-mi fie atît de plăcută mi-a fost de tot stricată. Sînt jignit, supărat. Drace! E prost din cale-afară.

PĂRINTELE BRIDAINE

Spune-le cîteva vorbe; uite că-şi întorc spatele.

BARONUL

Ei, copii, ce-aveţi de gînd? Ce te tot uiţi, Camille, la tapiseria de colo?

CAMILLE
(privind un tablou)

Uite, ce portret frumos, unchiule! Nu-i cumva o mătuşă a noastră?

BARONUL

Da, fata mea, e străbunica ta — adică nu, e sora unui străbunic al tău, căci preascumpa doamnă n-a contribuit, mi se pare, la înmulţirea familiei decît prin rugăciuni. Pe cinstea mea, a fost o femeie sfîntă.

CAMILLE

Da, da, o sfîntă! E mătuşa Isabela. Ce bine îi şade haina călugărească!

BARONUL

Şi tu, Perdican, ce faci acolo în faţa glastrei de flori?

PERDICAN

Uite ce floare frumoasă, tată. E un heliotrop.

BARONUL

Glumeşti? E mare cît o muscă.

PERDICAN

Floarea asta cît o muscă e totuşi de preţ.

PĂRINTELE BRIDAINE

Mai încape vorbă! Doctorul are dreptate. Întrebaţi-l de ce sex e, din ce specie face parte, din ce elemente se compune, de unde-i vin seva şi culoarea şi vă va încînta la culme, înşirîndu-vă, cu de-amănuntul, toate fenomenele care se petrec în această ierbuliţă, din rădăcină pînă-n floare.

PERDICAN

Nu ştiu atît de mult despre această floare, părinte. Îmi place cum miroase şi nimic altceva.

SCENA 3

În faţa castelului.

(Intră corul.)

CORUL

Cîteva lucruri de pe-aici mă înveselesc şi-mi aţîţă curiozitatea. Veniţi încoace, prieteni, să stăm sub nuc. Doi musafiri grozav de mîncăcioşi se află acum la masă în

castel: părintele Bridaine și părintele Blazius. N-ați băgat de seamă? Dacă se întîlnesc doi oameni, cam cu aceleași apucături, la fel de grași, la fel de proști, cu aceleași vicii și aceleași pasiuni, nu se poate să nu se iubească sau să nu se urască. Din pricină că lucrurile opuse se atrag, din pricină că un bărbat înalt și uscățiv la față leagă prietești cu unul scund și gros, că blonzii au preferință pentru negricioși și viceversa, prevăd o luptă ascunsă între preceptor și preotul-paroh. Amîndoi sînt la fel de nerușinați; amîndoi au pîntecele cît un poloboc; nu numai că sînt mari mîncăi, dar îs și cunoscători de mîncăruri alese; amîndoi se vor certa la masă, nu numai pe cantitate, dar și pe calitate. Dacă peștele e mic, ce-i de făcut? Oricît te-ai zbate, capul unui crap nu se poate împărți și crapul nu poate să aibă două capete. *Item*[1], amîndoi sînt flecari; dar la adică pot să vorbească și amîndoi deodată, fără să se asculte unul pe altul; părintele Bridaine a și încercat să-i pună tînărului Perdican mai multe întrebări savante, dar preceptorul și-a încruntat sprîncenele. Nu-i place ca și alții, în afară de dînsul, să pună la încercare știința elevilor săi. *Item*, sînt deopotrivă de ignoranți și unul și celălalt. *Item*, sînt preoți amîndoi; unul se fălește cu parohia lui, celălalt nu-și mai încape în piele de îngîmfare că-i preceptor. Părintele Blazius e duhovnicul fiului și părintele Bridaine al tatălui. Îi și văd acum cu coatele rezemate de masă, cu obrajii îmbujorați, cu ochii holbați, scuturîndu-și plini de ură bărbia grasă cu două guși. Se măsoară cu privirea din cap pînă-n picioare și încep lupta prin ușoare încăierări; curînd-curînd, se declară războiul; încrucișează și schimbă unul cu celălalt bădărănii și, culme a nenorocirii, între cei doi beți vi se vînzolește coana Pluche, care îi împinge îndărăt și pe unul și pe celălalt cu coatele ei ascuțite. Dar, iată, acum masa a luat sfîrșit, ușile castelului se deschid. Lumea bună iese; să ne dăm la o parte.

(Ies cu toții. Intră BARONUL *și* COANA PLUCHE.)

[1] De asemenea. (În limba latină, în original.)

BARONUL

Venerabilă Pluche, sînt amărît.

COANA PLUCHE

Cum se poate, luminăţia-voastră?

BARONUL

Da, Pluche, uite, se poate. Mi-am făcut socoteala de multă vreme — am şi scris, am notat în carnetul meu de buzunar; această zi trebuia să fie cea mai plăcută din viaţa mea, da, scumpă Pluche, cea mai plăcută. După cum ştii, nutream gîndul să-l însor pe fiul meu cu nepoată-mea; totul era decis, hotărît, îi împărtăşisem şi lui Bridaine această intenţie şi acum văd, mi se pare, că aceşti copii îşi vorbesc cu răceală; nu şi-au spus nimic.

COANA PLUCHE

Uite-i, vin încoace, luminăţia-voastră. Ei vă cunosc planurile?

BARONUL

Le-am dat eu a înţelege prin cîteva cuvinte fiecăruia în parte. Cred că ar fi nimerit, acum cînd, uite, s-au apropiat, să ne aşezăm sub umbrarul acela îmbietor şi să-i lăsăm singuri, o clipă.

(Se retrage împreună cu COANA PLUCHE.
Intră CAMILLE *şi* PERDICAN.)

PERDICAN

Ştii, Camille, nu-i de loc frumos că n-ai vrut să mă săruţi.

CAMILLE

Aşa sînt eu de felul meu.

PERDICAN

Vrei să-mi iei braţul să dăm o raită prin sat?

CAMILLE

Nu, sînt obosită.

PERDICAN

Nu ți-ar face plăcere să vezi iar pajiștea? Îți amintești de plimbările noastre cu barca? Hai să mergem pînă jos, la moară; eu să apuc lopețile și tu cîrma.

CAMILLE

N-am nici o tragere de inimă.

PERDICAN

Îmi sfîșii sufletul. Cum se poate! Nici o amintire, Camille? Nici o bătaie de inimă pentru zilele copilăriei noastre, pentru trecutul atît de scump, atît de dulce, plin de atîtea zburdălnicii încîntătoare? Nu vrei să mergem să vezi cărăruia pe unde ne duceam la fermă?

CAMILLE

Nu, nu în seara asta.

PERDICAN

Nu în seara asta! Dar cînd? Acolo-i toată viața noastră.

CAMILLE

Nu mai sînt atît de tînără ca să mă desfăt, jucîndu-mă cu păpușile, nici de ajuns de bătrînă ca să-mi fie drag trecutul.

PERDICAN

Cum poți să spui una ca asta?

CAMILLE

Îți spun că amintirile din copilărie nu-mi plac.

PERDICAN

Te plictisesc?

CAMILLE

Da, mă plictisesc.

PERDICAN

Biata de tine! Te plîng din toată inima.

(Ies, fiecare în altă parte.)

BARONUL
(intrînd iar cu COANA PLUCHE)

Ai văzut cu ochii tăi şi-ai auzit cu urechile tale, scumpă Pluche; mă aşteptam la cea mai suavă armonie şi mi se pare că asist la un concert în care vioara cîntă: „*Inima-mi suspină*“, în timp ce flautul ţipă: „*Trăiască Henric al IV-lea*“. Gîndeşte-te, ce îngrozitoare cacofonie ar produce o asemenea împreunare! Ei, uite, aşa ceva se petrece în inima mea.

COANA PLUCHE

Recunosc, nu pot s-o dojenesc pe Camille, căci, după capul meu, plimbarea în doi cu barca e lucrul Dracului.

BARONUL

Vorbeşti serios?

COANA PLUCHE

Luminăţia-voastră, o fată care se respectă nu o porneşte aşa într-o doară, în voia norocului, pe iazuri.

BARONUL

Dar, bagă de seamă, coană Pluche, că vărul ei are s-o ia de nevastă şi în felul ăsta...

COANA PLUCHE

Rînduiala bunei-cuviințe oprește să țină în mînă o cîrmă și e de rușine ca o fată s-o tulească de pe uscat singură cu un băietan.

BARONUL

Dar repet... Îți spun că...

COANA PLUCHE

Asta e părerea mea.

BARONUL

Ești nebună? Într-adevăr, o să mă sileşti să-ți spun... Și anumite vorbe nu vreau să le rostesc... mi-e scîrbă de ele... Îmi stau însă pe limbă... Într-adevăr, dacă nu m-aș stăpîni... Ești o proastă, Pluche. Nici nu știu ce să mai cred despre dumneata.

(Iese.)

SCENA 4

O piață.
(CORUL, PERDICAN.)

PERDICAN

Bună ziua, prieteni. Mă mai recunoașteți?

CORUL

Luminăția-voastră, semeni cu un copil pe care odinioară l-am iubit foarte mult.

PERDICAN

Nu-i așa că voi m-ați cărat în spinare ca să trec pîrîiașele de pe pajiștile voastre, că voi m-ați jucat pe genunchi,

că m-ați luat călare pe șeile cailor voștri virtoși, că v-ați înghesuit uneori în jurul meselor voastre ca să-mi faceți și mie un loc la cina de la fermă?

CORUL

Ne-aducem aminte, luminăția-voastră. Erai într-adevăr un strengar cum nu se mai află și cel mai bun băiat din lume.

PERDICAN

Atuncea de ce nu mă sărutați, în loc să-mi dați binețe ca unui străin?

CORUL

Dumnezeu să te blagoslovească, copile care ne ești atît de drag, atît de scump! Fiecare dintre noi ar vrea să te ia în brațe, dar noi sîntem bătrîni, luminăția-voastră, și tu ești un bărbat în toată puterea cuvîntului.

PERDICAN

Da, sînt zece ani de cînd nu v-am văzut și într-o singură zi se schimbă totul sub soare. Eu m-am înălțat de-o șchioapă spre cer, voi v-ați plecat cu cîteva palme înspre mormînt. Capul v-a albit, vi s-a mai încetinit mersul, nu-l mai puteți ridica de la pămînt pe copilul vostru de altădată. Cuvine-se deci să vă fiu eu acum părinte, vouă care mi-ați fost ca niște părinți.

CORUL

Ziua cînd te-ai întors între noi e mai fericită decît ziua cînd te-ai născut. E mai dulce să întîlnești iar ceea ce iubești, decît să săruți un nou-născut.

PERDICAN

Uite, în sfîrșit, valea mea dragă! Nucii mei, potecile mele prin iarbă, șipotul meu! Uite, zilele mele de odinioară pline încă de viață, lumea tainică din visurile copilăriei!

O, Patrie! Patrie, vorbă de neînțeles! Omul nu se naște oare decît pentru un colț de pămînt, ca să-și înjghebe acolo cuibul și să-și trăiască viața lui de o zi?

CORUL

Ni s-a spus că sînteți tobă de carte, luminăția-voastră.

PERDICAN

Da, mi-au spus-o și mie. Științele sînt un bun de preț, dragii mei; dar livezile, copacii ăștia ne învață cu tot dinadinsul cea mai frumoasă dintre toate științele — uitarea a ceea ce știm!

CORUL

Multe s-au schimbat în lipsa dumitale. Atîtea fete s-au măritat și atîția băietani au plecat la oaste.

PERDICAN

O să-mi povestiți voi despre toate. M-aștept la multe noutăți; dar drept să vă spun, nu vreau încă să le aflu. Ce mic e șipotul ăsta la care femeile înălbesc pînza! Altădată îmi părea mare de tot; luasem cu mine în gînd un ocean și niște codri și găsesc acum o lingură de apă și cîteva fire de iarbă. Ce fată cîntă la fereastra de colo, după copaci?

CORUL

E Rosette, sora de lapte a verișoarei dumitale, Camille.

PERDICAN
(înaintînd)

Coboară repede, Rosette, vino-ncoa'.

ROSETTE
(intrînd)

Da, luminăția-voastră.

PERDICAN

Mă priveai de la fereastră și nu veneai aici, răutăcioaso. Dă-mi repede mîna și obrajii, să-i sărut.

ROSETTE

Da, luminăția-voastră.

PERDICAN

Te-ai măritat, micuțo? Mi s-a spus că da.

ROSETTE

A! Nu.

PERDICAN

De ce? Nu-i în sat fată mai frumoasă decît tine. O să te măritäm, copilă.

CORUL

Luminăția-voastră, vrea să moară nemăritată.

PERDICAN

E adevărat, Rosette?

ROSETTE

O, nu!

PERDICAN

Soră-ta Camille a venit. V-ați văzut?

ROSETTE

N-a venit încă pe aici.

PERDICAN

Du-te repede și îmbracă-te cu rochia cea nouă și vino să luăm cina la castel.

SCENA V

O sală.

(Intră BARONUL *şi* PĂRINTELE BLAZIUS.)

PĂRINTELE BLAZIUS

Luminăţia-voastră, numai o vorbă să vă spun: preotul paroh e un beţiv.

BARONUL.

Ptiu! Nu se poate una ca asta!

PĂRINTELE BLAZIUS

Sînt sigur; a băut la masă trei clondire de vin.

BARONUL

Asta e din cale-afară.

PĂRINTELE BLAZIUS

Şi, după ce s-a ridicat de la masă, a luat-o peste straturile de flori.

BARONUL

Peste straturile de flori! Sînt uluit! Să bea la masă trei clondire de vin şi s-o pornească peste straturile de flori! E de neînţeles. Da' de ce n-a mers pe cărare?

PĂRINTELE BLAZIUS

Fiindcă umbla pe două cărări.

BARONUL

(aparte)

Încep să cred că Bridaine avea dreptate, dimineaţă. Blazius ăsta duhneşte a vin îngrozitor.

PĂRINTELE BLAZIUS

Pe lîngă toate a și mîncat foarte mult; întindea și împletîcea vorba.

BARONUL

Într-adevăr, am băgat și eu de seamă.

PĂRINTELE BLAZIUS

A dat drumul și la cîteva vorbe latinești; dar erau numai solecisme; luminăţia-voastră, e un stricat.

BARONUL
(aparte)

Ptiu! Blazius ăsta are un miros nesuferit. Află dumneata, părinte, că alte gînduri îmi umblă mie prin cap și că nu mă interesez niciodată de mîncare și de băutură. Ce-s eu, majordom?

PĂRINTELE BLAZIUS

Să mă ferească Dumnezeu, nu vreau să vă supăr, domnule baron. Aveți un vin strașnic.

BARONUL

Am vin bun în pivnițele mele.

PĂRINTELE BRIDAINE
(intrînd)

Luminăţia-voastră, feciorul dumneavoastră e în piață; s-au strîns ciotcă împrejurul lui toți strengarii din sat.

BARONUL

Nu se poate!

PĂRINTELE BRIDAINE

L-am văzut cu ochii mei. Aduna pietricele și se juca făcînd cu ele zburături prin apă. Duceți-vă la fereastră, luminăţia-voastră, să-l vedeţi cu ochii dumneavoastră.

BARONUL

(aparte)

O, ceruri! Blazius are dreptate; Bridaine umblă pe două cărări.

PĂRINTELE BRIDAINE

Priviți, luminăția-voastră, uitați-vă, e lîngă șipot. A luat de braț o țărăncuță.

BARONUL

O țărăncuță! Feciorul meu vine aci să-mi destrăbăleze vasalele! De braț cu o țărancă! Și cu toți strengarii din sat strînși ciotcă împrejurul lui! Îmi ies din fire.

PĂRINTELE BRIDAINE

Asta cere răzbunare.

BARONUL

Totul e pierdut! Pierdut fără scăpare! Sînt buimăcit. Bridaine umblă pe două cărări. Blazius duhnește a vin de te-apucă scîrba și feciorul meu scoate din minți fetele din sat și se joacă adunînd pietre și făcînd cu ele zburături prin apă.

(Iese.)

ACTUL II

SCENA 1

O grădină.
(PĂRINTELE BLAZIUS *și* PERDICAN.)

PĂRINTELE BLAZIUS
(intră)

Luminăţia-voastră, tatăl dumitale e mîhnit peste măsură.

PERDICAN

De ce?

PĂRINTELE BLAZIUS

Știi că își pusese în gînd să te unească pe viață cu vara dumitale, Camille?

PERDICAN

Ei, da? Nici eu nu doresc altceva.

PĂRINTELE BLAZIUS

Dar baronului i se pare c-a observat că nu vă potriviți la fire.

PERDICAN

Îmi pare rău, dar nu mi-o pot drege pe-a mea.

PĂRINTELE BLAZIUS

Din pricina asta căsătoria nu e cu putință?

PERDICAN

Îți repet că nu doresc altceva decît s-o iau de nevastă pe Camille. Caută-l pe baron și spune-i.

PĂRINTELE BLAZIUS

Luminăția-voastră, eu mă retrag; vara dumitale vine dintr-acolo.

(Iese. Intră CAMILLE.)

PERDICAN

Te-ai și sculat, verișoară? Îți spun și azi ce ți-am spus și ieri: ești nespus de frumoasă.

CAMILLE

Să vorbim serios, Perdican; tatăl dumitale vrea să ne căsătorească; nu știu ce gînduri ai, dar cred că bine fac să te înștiințez că hotărîrea mea e de mult luată în această privință.

PERDICAN

Cu atît mai rău pentru mine dacă-ți displac.

CAMILLE

Nu mai mult decît ceilalți, dar nu vreau să mă mărit; mîndria dumitale nu are de suferit cîtuși de puțin.

PERDICAN

Mie mîndria nu-mi spune nimic; nu-i prețuiesc nici bucuriile, nici chinurile.

CAMILLE

Am venit aci să iau în primire averea rămasă de la mama și mîine mă întorc la mănăstire.

PERDICAN

Ești sinceră în purtarea ta; hai, dă-mi mîna și să fim prieteni.

CAMILLE

Nu-mi place să m-atingă nimeni.

PERDICAN
(luîndu-i mîna)

Dă-mi mîna, Camille, te rog. De ce te temi de mine? Nu vrei să ne căsătorim? Bine, nu ne căsătorim; dar asta înseamnă că trebuie să ne urîm? Nu sîntem ca frate și soră? Cînd buna ta mamă a poruncit, în testamentul ei, să ne căsătorim, a vrut ca prietenia noastră să fie veșnică, asta-i tot. De ce să ne căsătorim? Uite, mîna mea și uite, mîna ta; crezi că ne trebuie preot pentru ca ele să rămînă unite astfel pînă ce ne vom da sufletul? N-avem nevoie decît de Dumnezeu.

CAMILLE

Sînt foarte bucuroasă că refuzul meu ți-e indiferent.

PERDICAN

Nu mi-e de fel indiferent, Camille. Dragostea ta mi-ar fi dat viața, dar prietenia ta va fi o mîngîiere pentru mine. Nu pleca de la castel mîine; ieri ai refuzat să dăm o raită prin grădină, fiindcă vedeai în mine un soț pe care nu-l doreai. Mai stai cîteva zile și îngăduie-mi să sper că viața noastră din trecut nu-i moartă pentru totdeauna în inima ta.

CAMILLE

Totuși trebuie să plec.

PERDICAN

De ce?

CAMILLE

E secretul meu.

PERDICAN

Iubeşti cumva pe altcineva?

CAMILLE

Nu; dar vreau să plec.

PERDICAN

Neapărat?

CAMILLE

Da, neapărat.

PERDICAN

Atunci, rămîi cu bine! Aş fi vrut să stau cu tine sub castanii din pădurice şi să vorbim două-trei ceasuri ca doi prieteni buni. Dar dacă asta nu-ţi place, nu mai stăruiesc; rămîi cu bine, draga mea.

(Iese.)

CAMILLE

(către COANA PLUCHE *care intră)*

Măicuţă Pluche, e gata tot? Plecăm mîine? Tutorele meu şi-a încheiat socotelile?

COANA PLUCHE

Da, scumpă porumbiţă neprihănită. Baronul m-a făcut proastă aseară şi-s încîntată că plec.

CAMILLE

Uite, un răvaş pe care să-l duci, înainte de masă, din partea mea, vărului Perdican.

COANA PLUCHE

Doamne Dumnezeule! E cu putinţă? Ai scris un răvaş unui bărbat?

CAMILLE

Nu-s hărăzită să-i fiu nevastă? Pot-deci să scriu logodnicului meu.

COANA PLUCHE

Vărul tău Perdican abia a plecat de aici. Ce vrei să-i scrii? Logodnicului dumitale, o Doamne! Să fie adevărat că l-ai uitat pe Isus?

CAMILLE

Fă ce-ți spun și pregătește totul pentru plecare.

(Iese.)

SCENA 2

Sala de mîncare. Se pune masa.
(Intră PĂRINTELE BRIDAINE.)

PĂRINTELE BRIDAINE

Sînt sigur, i se va da și astăzi locul de cinste. Scaunul pe care l-am ocupat atîta timp, la dreapta baronului, va fi lăsat pradă preceptorului. O, nefericitul de mine! Un gogoman, un beţiv fără ruşine să mă azvîrle pe mine la coada mesei! Majordomul are să-i toarne mai întîi lui în pahar, blidele cu mîncăruri, pînă să ajungă la mine, vor fi pe jumătate reci, iar bucăţile cele mai bune vor fi şi înghiţite; n-o să rămînă în jurul potîrnichilor nici varză, nici morcovi. O tu, sfîntă biserică romană! Că i s-a dat acest loc de cinste ieri, treacă-meargă; sosise de curînd; prima dată, după mai mulţi ani, se aşeza iar la această masă. Dumnezeule! Cu ce nesaţ mînca! Nu, n-o să-mi mai rămînă decît oasele şi picioarele de pui. Nu pot să îngădui asemenea ruşine şi ocară. Rămîi cu bine, venerabile fotoliu în care m-am răsturnat de atîtea ori ghiftuit de bucate gustoase! Rămîneţi cu bine, sticle înfundate, arome fără seamăn de vînat gătit la focul cel mai potrivit!

Rămîi cu bine, ospăţ strălucit, nobilă sufragerie, nu voi mai rosti rugăciunea de la începutul mesei! Mă întorc în parohia mea; n-o să mă mai vedeţi printre comeseni; cum nu-i plăcea lui Cezar să fie al doilea la Roma, nici mie nu-mi place să fiu codaş în oraş; mai bine-i în sat fruntaş.

SCENA 3

O cîmpie în faţa unei căsuţe.
(Intră ROSETTE *şi* PERDICAN.)

PERDICAN

Tot nu-i maică-ta acasă, hai să facem o plimbare.

ROSETTE

Crezi că-mi priesc sărutările pe care mi le dai?

PERDICAN

Ţi se pare că-i ceva rău? Aş putea să te sărut şi de faţă cu maică-ta. Nu eşti tu sora de lapte a lui Camille? Nu-s fratele tău de lapte cum sînt şi-al ei?

ROSETTE

Vorba-i vorbă şi sărutarea-i sărutare. Nu-s de fel deşteaptă, bag de seamă asta de îndată ce vreau să spun cîte ceva. Doamnele nobile înţeleg tot, după cum li se sărută mîna dreaptă ori mîna stîngă; părinţii le sărută pe frunte, fraţii pe obraz, iubiţii pe buze; pe mine toată lumea mă sărută pe amîndoi obrajii şi asta mă mîhneşte.

PERDICAN

Ce nostimă eşti, draga mea.

ROSETTE

Nu te supăra. Ce trist pari în dimineaţa asta! Cu-nsurătoarea va să zică ai isprăvit-o?

PERDICAN

Țăranii din satul tău își aduc aminte că m-au iubit; câinii din ogradă și copacii din pădure își aduc aminte și ei; dar Camille nu-și amintește. Dar tu, Rosette, cînd te mărițI?

ROSETTE

Să nu mai vorbim despre asta, vrei? Să vorbim despre vreme, despre florile de aici, despre caii dumitale și despre bonetele mele.

PERDICAN

Despre tot ce-ți place, despre tot ce poate să treacă pebuzele tale fără să le fure surîsul îngeresc la care țin mai mult decît la viața mea.

(O sărută.)

ROSETTE

Ții mult la surîsul meu, dar nu-mi cruți de fel buzele, după cît mi se pare. Ia te uită, mi-a căzut pe mînă un strop de ploaie și totuși cerul e senin.

PERDICAN

Iartă-mă.

ROSETTE

Ce ți-am făcut eu de plîngi?

SCENA IV

La castel.
(Intră BLAZIUS *și* BARONUL.)

PĂRINTELE BLAZIUS

Luminăția-voastră, am să vă spun un lucru ciudat. Adineauri, eram din întîmplare în cămară, vreau să zic în coridor;

ce era să caut în cămară? Eram deci în coridor. Găsisem pe neașteptate o sticlă de băutură, vreau să zic o carafă de apă; cum era să găsesc o sticlă de băutură în coridor? Eram tocmai gata să trag o dușcă de vin, vreau să zic, un pahar de apă, ca să-mi mai treacă de urîțși mă uitam pe fereastră, printre două glastre de flori care-mi păreau foarte noi, deși erau copiate după modele etrusce.

BARONUL

Ce nesuferit grai ți-ai însușit, Blazius; nu înțeleg ce vrei să spui.

PĂRINTELE BLAZIUS

Ascultați-mă, luminăția-voastră, acordați-mi o clipă de atenție. Mă uitam prin urmare pe fereastră. Nu vă pierdeți răbdarea, pentru numele lui Dumnezeu! E în joc onoarea familiei.

BARONUL

A familiei! Într-adevăr e de neînțeles. Onoarea familiei, Blazius! Știi că sîntem treizeci și șapte de bărbați și aproape tot pe atîtea femei, care în Paris, care în provincie?

PĂRINTELE BLAZIUS

Îngăduiți-mi să spun mai departe. În timp ce trăgeam o dușcă de vin, vreau să zic un pahar de apă, pentru ca să-mi zoresc digestia zăbavnică, închipuiți-vă că am văzut-o trecînd pe sub fereastră, cu sufletul la gură, pe coana Pluche.

BARONUL

De ce cu sufletul la gură, Blazius? E ceva neobișnuit..

PĂRINTELE BLAZIUS

Și, lîngă ea, roșie de mînie, nepoata dumneavoastră, Camille.

BARONUL

Cine era roșie de mînie, nepoată-mea sau coana Pluche?

PĂRINTELE BLAZIUS

Nepoata dumneavoastră, luminăția-voastră.

BARONUL

Nepoată-mea, roșie de mînie? E nemaipomenit! Și de unde știi dumneata că era de mînie? Putea să fi fost roșie din o mie de pricini; alergase fără îndoială după niscaiva fluturi prin grădină.

PĂRINTELE BLAZIUS

Nu pot să fac nici o afirmație în această privință; e posibil; dar striga tare: „Du-te! Caută-l! Fă ce-ți spun! Ești o proastă! Așa vreau!“ Și o tot lovea cu evantaiul peste cot pe coana Pluche, care sărea în iarbă la fiecare strigăt.

BARONUL

Sărea în iarbă! Și ce răspundea guvernanta la nebuniile nepoată-mi? Căci purtarea ei merită să fie numită astfel.

PĂRINTELE BLAZIUS

Guvernanta răspundea: „Nu mă duc! Nu-i de găsit. Face curte fetelor din sat, ălora care pasc gîștele. Sînt prea bătrînă să-ncep acum să duc răvașe de dragoste; slavă domnului, am trăit pînă astăzi fără să-mi mînjesc mîinile“; — și vorbind mototolea în palme o hîrtiuță îndoită în patru.

BARONUL

Nu mai înțeleg nimic; gîndurile mi se învălmășesc cu totul. Din ce pricină mototolea coana Pluche hîrtia aceea îndoită în patru și sărea prin iarbă? Nu pot să cred asemenea grozăvii.

PĂRINTELE BLAZIUS

Nu vă dumeriți, luminăția-voastră, ce înseamnă asta?

BARONUL

Nu, într-adevăr, nu mă dumeresc de fel, prietene. Îmi pare o purtare destrăbălată, e adevărat, dar fără noimă și fără explicație.

PĂRINTELE BLAZIUS

Asta înseamnă că nepoata dumneavoastră duce în taină o corespondență cu cineva.

BARONUL

Ce spui? Îți dai seama despre cine vorbești? Cîntărește-ți vorbele, domnule părinte.

PĂRINTELE BLAZIUS

Chiar dacă le-aș cîntări în cumpăna dreptății cerești în care mi se va cîntări sufletul la judecata cea din urmă și tot n-aș găsi printre ele vreo vorbă care să miroasă a minciună. Nepoata dumneavoastră duce în taină o corespondență cu cineva.

BARONUL

Dar dă-ți seama, prietene, că e peste putință.

PĂRINTELE BLAZIUS

De ce i-a dat guvernantei o scrisoare? De ce a strigat: „Caută-l!“ pe cînd cealaltă se împotrivea și strîmba din nas?

BARONUL

Și către cine era răvașul?

PĂRINTELE BLAZIUS

Uite, aci e aci; aci e *hic*-ul, buba, luminăția-voastră, *hic jacet lepus*[1]. Către cine era răvașul? Către un bărbat care face curte unei fete care paște gîștele. Și un bărbat care umblă, în văzul lumii, după una care paște gîștele poate fi socotit cu tot dinadinsul că s-a născut și el ca să pască gîștele. Dar e cu neputință ca nepoata dumneavoastră, cu creșterea pe care a primit-o, să se fi îndrăgostit de un asemenea bărbat. Atîta am de spus și, să nu vă fie cu bănat, nu înțeleg însă nici eu mai mult decît dumneavoastră.

[1] Aici zace iepurele. (În limba latină, în original.)

BARONUL

O, ceruri! Nepoată-mea mi-a spus limpede, chiar azi-dimineață, că nu vrea să se mărite cu vărul ei, Perdican. O fi fiind îndrăgostită de unul care paşte gîştele? Să intrăm în cancelarie; am trecut de ieri prin zguduiri atît de puternice încît nu pot să-mi adun gîndurile.

(Ies.)

SCENA 5

Un şipot într-o pădure.
(Intră PERDICAN, *citind o scrisoare.)*

PERDICAN

„Să fii la amiază la şipoţel." Ce înseamnă asta? Atîta răceală, un refuz răspicat, aşa de crud, o trufie atît de nesimţitoare şi pe deasupra o întîlnire? Dacă are de gînd să-mi vorbească despre afaceri, de ce să fi ales un asemenea loc? Să fie la mijloc o cochetărie? Dimineaţă, plimbîndu-mă cu Rosette, am auzit un foşnet prin tufiş şi mi s-a părut că era un pas de căprioară. Să fie la mijloc vreo uneltire?

(Intră Camille.)

CAMILLE

Bună ziua, vere; mi s-a părut, pe drept sau pe nedrept, că ai plecat întristat dimineaţă. Mi-ai luat mîna, fără să-ţi dau voie, acum ţi-o cer eu pe-a dumitale. N-am vrut să-ţi dau o sărutare, uite-o. (*Îl sărută.*) Apoi, mi-ai spus că ai fi tare bucuros să stăm de vorbă ca doi buni prieteni. Stai colea şi să vorbim.

(Ea se aşază jos.)

PERDICAN

Am visat cumva un vis, sau visez acum?

CAMILLE

Ţi s-a părut ciudat că primeştio scrisorică de la mine, nu-i aşa? Sînt fire schimbăcioasă; dar mi-ai spus dimineaţă o vorbă cu mult temei: „Fiindcă ne despărţim, să ne despărţim buni prieteni". Nu ştii de ce anume plec — uite, să-ţi spun: sînt gata să mă călugăresc.

PERDICAN

E cu putinţă? Pe tine, Camille, pe tine, te văd în apa şipoţelului stînd pe mărgărite ca-n zilele de altădată?

CAMILLE

Da, Perdican, eu sînt. Retrăiesc clipe din viaţa mea trecută. Ţi-am părut aspră şi mîndră, e simplu, m-am lepădat de lume. Dar, înainte de-a o părăsi, aş fi tare bucuroasă să ştiu şi părerea dumitale. Găseşti că e cu cale să mă fac călugăriţă?

PERDICAN

Nu mă-ntreba pe mine, pentru că eu n-am să mă fac niciodată călugăr.

CAMILLE

De aproape zece ani de cînd trăim departe unul de altul, ai început să capeţi experienţa vieţii. Aşa cum te cunosc eu, cu o inimă şi cu o minte ca ale dumitale, trebuie să fi învăţat multe în scurtă vreme. Spune-mi, ai avut amante?

PERDICAN

De ce vrei să ştii?

CAMILLE

Răspunde-mi, te rog, fără sfială şi fără îngîmfare.

PERDICAN

Am avut.

CAMILLE

Le-ai iubit?

PERDICAN

Din toată inima.

CAMILLE

Unde-s acum? Știi?

PERDICAN

Uite, într-adevăr, întrebări ciudate. Ce pot să-ți spun? Nu-s nici bărbatul, nici fratele lor; au plecat care unde-au găsit de cuviință.

CAMILLE

Dar una trebuie negreșit să-ți fi fost mai dragă decît toate celelalte. Cît timp ai iubit-o pe aceea pe care ai iubit-o mai mult?

PERDICAN

Ești o fată de tot hazul. Vrei să-mi fii duhovnic?

CAMILLE

Îți cer o favoare: să-mi răspunzi sincer. Nu ești de fel un destrăbălat și cred că ai o inimă cinstită. Trebuie să fi insuflat dragoste mulțora — căci o meriți și nu te vei fi lăsat pradă unui capriciu. Răspunde-mi, te rog.

PERDICAN

Pe cinstea mea, nu-mi amintesc.

CAMILLE

Cunoști vreun bărbat care să fi iubit numai pe o singură femeie?

PERDICAN

Cu siguranță că sînt.

CAMILLE

Vreunul dintre prietenii dumitale, poate? Spune-mi, cum îl cheamă?

PERDICAN

Nu-mi vine în minte nici un nume, dar cred că unii bărbaţi nu pot să iubească numai o singură dată.

CAMILLE

De cîte ori poate să iubească un bărbat cinstit?

PERDICAN

Vrei să încep să-ţi recit o omelie, sau vrei să-mi reciţi tu din catehism?

CAMILLE

Aş vrea să aflu, să ştiu: greşesc sau fac bine ducîndu-mă la călugărie? Dacă te-aş fi luat de bărbat nu trebuia să răspunzi cu sinceritate tuturor întrebărilor mele şi să-mi destăinuieşti tot ce ai pe inimă? Te preţuiesc mult şi te socotesc, datorită creşterii primite şi firii, superior multor bărbaţi. Îmi pare rău că nu-ţi mai aminteşti de ceea ce te întreb: poate cunoscîndu-te mai bine aş deveni mai îndrăzneaţă.

PERDICAN

Unde vrei s-ajungi? Vorbeşte, îţi voi răspunde.

CAMILLE

Răspunde, prin urmare, la prima mea întrebare. E înţelept să rămîn la mănăstire?

PERDICAN

Nu.

CAMILLE

Aş face, aşadar, mai bine să te iau de bărbat?

PERDICAN

Da.

CAMILLE

Dacă preotul în a cărui parohie te afli ar sufla asupra unui pahar de apă şi ţi-ar spune că e un pahar de vin, l-ai bea drept vin?

PERDICAN

Nu.

CAMILLE

Dacă preotul în a cărui parohie te afli ţi-ar sufla în faţă şi mi-ar spune că ai să mă iubeşti o întreagă viaţă, ar fi înţelept să-l cred?

PERDICAN

Da şi nu.

CAMILLE

Ce m-ai sfătui să fac în ziua cînd aş vedea că nu mă mai iubeşti?

PERDICAN

Să-ţi iei un amant.

CAMILLE

Ce voi face apoi în ziua cînd amantul nu mă va mai iubi?

PERDICAN

Îţi vei lua altul.

CAMILLE

Şi cît timp ar ţine asta?

PERDICAN

Pînă ce părul îți va încărunți și atuncea și-al meu va înălbi.

CAMILLE

Știi dumneata ce-s mănăstirile, Perdican? Ai stat vreodată o zi întreagă pe o bancă la o mănăstire de maici?

PERDICAN

Da, am stat.

CAMILLE

Sînt prietenă la mănăstire cu o soră care n-are decît treizeci de ani și care a avut un venit de cinci sute de mii de franci la vîrsta de cincisprezece ani. E cea mai frumoasă și cea mai nobilă dintre făpturile care au călcat pe pămînt. A fost soția unui înalt dregător, a avut de bărbat pe unul dintre cei mai distinși oameni din Franța. Cultivase toate însușirile care înnobilează ființa omenească și, ca un copăcel cu sevă aleasă, toți mugurii ei dăduseră ramuri. Niciodată dragostea și fericirea nu-și vor pune coroana lor înflorită pe o frunte mai aleasă. Bărbatul ei a înșelat-o; ea s-a îndrăgostit de altul și se topește de deznădejde.

PERDICAN

Se poate.

CAMILLE

Locuim în aceeași chilie și mi-a vorbit nopți întregi despre nenorocirile ei, încît au ajuns aproape să fie și ale mele; e straniu, nu-i așa? Nici nu știu cum s-a întîmplat asta. Cînd îmi vorbea de măritișul ei, cînd îmi zugrăvea la început beția primelor zile, apoi tihna celorlalte și cum, în sfîrșit, totul dispăruse; cum ședea seara la gura sobei și dînsul la fereastră, fără să-și spună vreo vorbă; cum lîncezise dragostea lor și cum toate strădaniile de a se apropia din nou nu duceau decît la certuri; cum un chip străin și-a găsit loc încet-încet între ei, strecurîndu-se în suferințele lor; mi se părea că mă

vedeam pe mine trecînd prin toate acestea, în timp ce vorbea. Cînd îmi spunea: „acolo, am fost fericită", îmi sălta inima de bucurie; şi cînd adăuga: „acolo, am plîns", îmi curgeau lacrimi. Dar închipuie-ţi ceva şi mai ciudat; îmi creasem în cele din urmă o viaţă imaginară; asta a ţinut patru ani; e de prisos să-ţi spun prin cîte frămîntări, după cîte reflecţii asupra mea însămi am ajuns aici. Ţineam să-ţi povestesc, drept o curiozitate, că în toate istorisirile Luizei, în toate plăsmuirile visurilor mele apărea cineva care semăna cu dumneata.

PERDICAN

Semăna cu mine?

CAMILLE

Da şi era firesc; nu cunoscusem alt bărbat. Într-adevăr, te-am iubit, Perdican.

PERDICAN

Cîţi ani ai, Camille?

CAMILLE

Optsprezece ani.

PERDICAN

Vorbeşte, vorbeşte mai departe, te ascult.

CAMILLE

În mănăstirea noastră sînt două sute de femei; unele dintre ele nu vor cunoaşte niciodată viaţa; iar toate celelalte aşteaptă să moară. Cîteva dintre ele au ieşit din mănăstire, cum am ieşit şi eu acum, fecioare, pline de nădejdi. Dar s-au întors după puţin timp, bătrîne şi deznădăjduite. În fiecare zi moartea seceră prin dormitoarele noastre şi în fiecare zi vin altele să ia locul celor moarte pe saltelele umplute cu păr de cal. Străinii care ne vizitează admiră tihna şi ordinea dinlăuntru; se uită cu atenţie la albeaţa vălurilor noastre;

dar se întreabă de ce le tragem în jos peste ochi. Ce crezi despre aceste femei, Perdican? E rău, sau e bine ceea ce fac?

PERDICAN

Nu știu nimic.

CAMILLE

Unele mă sfătuiesc să rămîn fecioară. Îmi pare bine că pot să te întreb ce zici despre asta. Socoți că aceste femei ar fi făcut mai bine dacă-și luau un amant și dacă mă sfătuiau să le urmez exemplul?

PERDICAN

Nu știu.

CAMILLE

Mi-ai făgăduit că o să-mi răspunzi.

PERDICAN

Sînt dezlegat de orice făgăduială, firește; nu-mi vine să cred că tu vorbești așa.

CAMILLE

Poate că în gîndurile mele e ceva foarte caraghios; poate că m-au pus să învăț pe de rost o lecție și nu-s decît un papagal deprins să îngaime vorbe fără nici o noimă. E în coridor un mic tablou care înfățișează un călugăr aplecat deasupra unei cărți de rugăciuni; printre zăbrelele care întunecă chilia lui pătrunde o slabă rază de soare și se vede o locantă italienească în fața căreia joacă un cioban. Dintre acești doi, pe care îl stimezi mai mult?

PERDICAN

Nici pe unul, nici pe celălalt și totuși pe amîndoi. Sînt oameni ca toți oamenii; unul citește, celălalt joacă; nu văd la dînșii altceva. Ai dreptate să te faci călugăriță.

CAMILLE

Adineauri îmi spuneai că nu am.

PERDICAN

Așa am spus? Se poate.

CAMILLE

Așadar, dumneata mă sfătuiești să mă călugăresc?

PERDICAN

Așadar, tu nu ai o credință a ta?

CAMILLE

Ridică-ți capul, Perdican. O fi pe lume vreun om care să nu creadă în ceva?

PERDICAN
(ridicîndu-se)

Uită-te, unul ca mine; nu cred în viața fără de moarte, soră scumpă; maicile ți-au dat experiența lor, dar, crede-mă, nu este a ta; n-ai să mori fără să iubești.

CAMILLE

Mi-e dor să iubesc, dar nu vreau să sufăr; mi-e dor să iubesc c-o dragoste veșnică și să fac jurăminte de acele care nu se calcă. Uite iubitul meu.

(Își arată crucifixul.)

PERDICAN

Iubitul acesta nu-i exclude pe ceilalți.

CAMILLE

Cel puțin, în ce mă privește, îi va exclude. Nu surîde, Perdican. De zece ani nu te-am văzut și mîine plec. Peste alți zece dacă ne vom revedea, vom vorbi iarăși. N-aș vrea

să-ți rămîn în amintire ca o statuie rece — căci lipsa de simțire duce la starea în care mă aflu eu acum. Ascultă-mă: întoarce-te la viață și atîtatimp cît vei fi fericit, atîta timp cît vei iubi cum se poate iubi pe pămînt, uit-o pe Camille; dar dacă ți s-o întîmpla vreodată să fii uitat, sau să uiți dumneata însuți, dacă îngerul nădejdii te va părăsi, cînd vei fi singur, cu golul în suflet, gîndește-te la mine, care mă voi ruga pentru dumneata.

PERDICAN

Ești o fire mîndră: păzește-te.

CAMILLE

De ce?

PERDICAN

Fiindcă ai optsprezece ani și nu crezi în dragoste!

CAMILLE

Și crezi într-însa dumneata, dumneata, care vorbești astfel? Uite, stai lîngă mine, încovoind genunchii roși pe covoarelor acelor amante ale căror nume le-ai și uitat. Ai plîns cu lacrimi de bucurie și cu lacrimi de deznădejde; dar știai că apa izvoarelor e mai statornică decît lacrimile dumitale și că va curge într-una ca să-ți poți spăla într-însa pleoapele umflate. Îți împlinești rolul dumitale de bărbat și zîmbești cînd ți se vorbește despre femei deznădăjduite; nu crezi că se poate muri de dragul cuiva, dumneata, care ești plin de viață și care ai iubit. Ce e oare viața lumească? Eu cred că disprețuiești sincer femeile care te iau așa cum ești și dau răvaș de drum ultimului lor amant ca să te atragă în brațe, purtînd încă pe buzele lor sărutarea aceluia. Te întrebam adineauri dacă ai iubit; mi-ai răspuns ca un călător pe care l-ai întreba dacă a fost în Italia sau în Germania și ar răspunde: „Da, am fost“; dar care apoi s-ar gîndi să se ducă în Elveția sau în oricare altă țară. Oare dragostea dumitale e o monedă care poate trece din mînă în mînă pînă la moarte? Nu, nu e o monedă; fiindcă și cel mai neînsemnat

bănuț de aur valorează mai mult decît dumneata și, prin orișice mîini ar trece, își păstrează efigia.

PERDICAN

Cît de frumoasă ești, Camille, cînd ochii ți se învăpăiază!

CAMILLE

Da, sînt frumoasă, știu. Dar cei care-mi înșiră tot felul de vorbe măgulitoare nu-mi spun nimic; maica nepăsătoare care îmi va tunde părul va păli poate săvîrșind această mutilare; dar firele lui nu se vor preface în inele și în lănțișoare care să cutreiere budoarele; nu va lipsi nici un fir de păr din capul meu atunci cînd va trece foarfeca printr-însul; vreau numai o singură tăietură de foarfecă și, cînd preotul, dîndu-mi binecuvîntarea, îmi va pune în deget inelul de aur al soțului meu ceresc, șuvița de păr pe care i-o voi dărui îi va putea sluji drept mantie.

PERDICAN

Ești mînioasă, într-adevăr.

CAMILLE

Rău am făcut că am vorbit: tot sufletul îmi stă pe buze. O, Perdican, nu glumi, toate astea-s de-o tristețe groaznică.

PERDICAN

Biată copilă, spune tot ce vrei, dar țin să-ți răspund numai cîteva cuvinte. Pomenești de-o călugăriță care mi se pare c-a avut asupra-ți o înrîurire nefastă; spui că a fost înșelată, că a înșelat și dînsa și că e deznădăjduită. Dacă soțul sau amantul ei s-ar întoarce să-i întindă mîna printre zăbrelele vorbitorului, ești sigură că nu i-ar întinde-o și ea pe-a ei?

CAMILLE

Ce-ai spus? N-am înțeles.

PERDICAN

Ești sigură că dacă soțul sau amantul s-ar întoarce și i-ar spune să mai sufere, ea ar răspunde nu?

CAMILLE

Așa cred.

PERDICAN

Două sute de femei sînt în mănăstirea ta și cele mai multe au în străfundul sufletului răni adînci pe care ți le-au adus la cunoștință și ale căror picături de sînge au schimbat la față gîndirea-ți feciorelnică. Ele au trăit, nu-i așa? Și ți-au descris cu groază drumul vieții lor; ți-ai făcut semnul crucii în fața cicatricelor lor, ca în fața rănilor lui Isus; ți-au dat un loc în procesiunea lor lugubră și tu te înghesui lîngă aceste trupuri descărnate, cuprinsă de-o mistică teamă cînd vezi trecînd un bărbat. Ești sigură că dacă bărbatul care trece ar fi acela care le-a înșelat, acel după care ele plîng și suferă, acel pe care îl blestemă cînd se roagă lui Dumnezeu, ești sigură că văzîndu-l nu și-ar sfărîma lanțurile ca să alerge înspre nenorocirea lor trecută, ca să-și apese pieptul însîngerat pe pumnalul care le-a rănit? O, draga mea, știi tu ce visuri au aceste femei care-ți spun să nu visezi? Știi tu ce nume murmură ele cînd freamătul suspinelor lor cutremură pînea împărtășaniei? Ele care se așază lîngă tine, clătinînd din cap, ca să-ți împuieze urechile cu bătrînețele lor veștede, ele care sună prin ruinele tinereții tale clopotul de alarmă al deznădejdii lor și care împrăștie prin sîngele tău tînăr răceala mormîntului lor, știi tu ce au în suflet?

CAMILLE

Mă sperii; te apucă mînia și pe dumneata.

PERDICAN

Știi tu ce-s călugărițele, copilă nefericită? Ele, care-ți, înfățișează dragostea bărbatului ca pe o minciună, își dau ele seama că există ceva și mai rău — și anume, minciuna dragostei divine? Își dau ele seama că săvîrșesc o crimă cînd

șoptesc unei fecioare asemenea vorbe muierești? Ah, cît de bine te-au învățat lecția! Am prevăzut toate de cum te-ai oprit în fața portretului bătrînei noastre mătuși! Voiai să pleci fără să-mi strîngi mîna; nu ținеai să revezi pădurea asta, nici bietul șipoțel care se uită la noi înlăcrimat; te lepădai cu ocări de zilele copilăriei și masca de ghips pe care maicile ți-au pus-o pe chip refuză o sărutare fratelui de lapte; dar inima tot a bătut; și-a uitat lecția învățată, ea care nu știe să citească și te-ai întors să te așezi pe iarbă, colea unde sîntem. Ei, da, Camille, femeile acelea bine au vorbit; ele te-au îndrumat pe calea cea bună; s-ar putea să plătesc asta cu fericirea vieții mele, dar spune-le din partea mea că nu vor intra în împărăția cerurilor.

CAMILLE

Nici eu, nu-i așa?

PERDICAN

Rămîi cu bine, Camille, întoarce-te la mănăstirea ta și cînd ți-or mai istorisi povești d-astea groaznice care te-au otrăvit, răspunde-le ce-ți spun eu: toți bărbații sînt mincinoși, nestatornici, prefăcuți, flecari, ipocriți, mîndri sau lași, demni de disprețuit și robiți simțurilor; toate femeile sînt perfide, viclene, vanitoase, curioase și destrăbălate; lumea nu e decît o cloacă fără fund, în care pocitaniile cele mai slute se tîrăsc și se răsucesc pe munți de murdărie; dar este pe lume ceva sfînt și sublim: e unirea acestor două ființe atît de imperfecte și atît de îngrozitoare. Ești adesea înșelat în dragoste, adesea rănit și adesea nenorocit; dar iubești — și cînd ajungi pe marginea mormîntului te întorci, privești înapoi și zici: am suferit adesea, m-am înșelat uneori, dar am iubit. Eu am trăit viața și nu o ființă nenaturală, plăsmuită de trufia și de plictiseala mea.

(Iese.)

ACTUL III

SCENA 1

În fața castelului.
(Intră BARONUL *și* PĂRINTELE BLAZIUS.)

BARONUL

Părinte Blazius, după ce că ești un beţivan, te mai și porți ca o secătură. Slugile mele te-au văzut intrînd pe furiș în cămară și după ce te-au prins că mi-ai furat sticle de vin, în chipul cel mai păcătos, socoți că te justifici învinuindu-mi nepoata că duce în taină o corespondență cu cineva.

PĂRINTELE BLAZIUS

Dar luminăția-voastră, binevoiți a vă aduce aminte...

BARONUL

Pleacă, domnule părinte, și să nu te mai văd niciodată înaintea ochilor; rău și fără cale este să săvîrșești așa ceva și înalta mea poziție mă obligă să nu te iert toată viața.

(Iese; PĂRINTELE BLAZIUS *îl urmează. Intră* PERDICAN.)

PERDICAN

Tare aș vrea să știu dacă-s îndrăgostit. Pe de o parte, are un fel de a mă descoase atît de puțin cavaleresc pentru o

fată de optsprezece ani; pe de alta, ideile pe care maicile i le-au băgat în cap cu greu vor fi îndreptate. Şi peste toate, trebuie să şi plece astăzi. Drace! O iubesc, e sigur. La urma urmei, cine ştie? Poate că repeta o lecţie şi de altminteri e limpede că nu-i pasă de mine. Pe de altă parte, degeaba e frumoasă, astan-o împiedică să n-aibă apucături cu mult prea dîrze şi un ton mult prea aspru. N-am decît să nu mă mai gîndesc la ea; e limpede că n-o iubesc. E adevărat că-i frumoasă; dar de ce nu-mi mai iese din cap convorbirea de ieri? După cum văd eu, mi-am trecut noaptea tot gîndindu-mă în zadar. Unde mă duceam? A, în sat.

(Iese.)

SCENA 2

Un drum.

(Intră PĂRINTELE BRIDAINE.)

PĂRINTELE BRIDAINE

Ce-or fi făcînd acum? Vai, uite, e-amiază! Sînt la masă. Ce mănîncă? Dar ce nu mănîncă? Am văzut-o pe bucătăreasă trecînd prin sat cu un cogeamite curcan la subsuoară. Ajutorul ducea trufele şi un coş de struguri.

(Intră BLAZIUS.)

PĂRINTELE BLAZIUS

O, neaşteptată cădere în dizgraţie! Iată-mă gonit din castel, prin urmare şi din sufragerie. Nu voi mai bea vin din cămară.

PĂRINTELE BRIDAINE

N-o să mai văd cum aburesc bucatele; n-o să-mi mai încălzesc la focul nobilului cămin pîntecele prea-îndestulat.

PĂRINTELE BLAZIUS

De ce o blestemată curiozitate mi-a dat ghes să ascult dialogul dintre coana Pluche şi nepoată? Cine m-a pus să-i dau de veste baronului despre totce am văzut?

PĂRINTELE BRIDAINE

De ce o deşartă mîndrie m-a îndepărtat de la acea preacinstită masă unde eram aşa de bine primit? Ce-mi păsa că eram în dreapta sau în stînga?

PĂRINTELE BLAZIUS

Vai! Eram cherchelit, trebuie s-o recunosc, cînd am săvîrşit acea nebunie.

PĂRINTELE BRIDAINE

Vai! Mi se urcase vinul la cap cînd am săvîrşit acea faptă nesocotită.

PĂRINTELE BLAZIUS

Mi se pare că-i preotul.

PĂRINTELE BRIDAINE

E preceptorul în persoană.

PĂRINTELE BLAZIUS

Of, of, domnule părinte, ce cauţi pe aici?

PĂRINTELE BRIDAINE

Pe mine mă-ntrebi? Mă duc la cină. Nu mergi şi dumneata?

PĂRINTELE BLAZIUS

Astăzi nu. Vai, părinte Bridaine, pune o vorbă bună pentru mine; baronul m-a gonit. Am învinuit-o pe nedrept pe domnişoara Camille că duce în taină o corespondenţă cu

cineva și, totuși, Dumnezeu mi-e martor, am văzut-o, sau mi s-a părut că am văzut-o pe coana Pluche sărind în iarbă. Sînt pierdut, domnule părinte.

PĂRINTELE BRIDAINE

Ce-mi aud urechile?

PĂRINTELE BLAZIUS

Vai! Vai! Acesta-i adevărul. Sînt căzut în dizgrație cu totul, fiindcă am furat o sticlă de vin.

PĂRINTELE BRIDAINE

Ce tot înșiri, *messer*, de sticle furate, de coana Pluche sărind în iarbă și de o corespondență?

PĂRINTELE BLAZIUS

Te rog fierbinte să-mi pledezi cauza. Sînt cinstit, părinte Bridaine. O, vrednice părinte Bridaine, sînt sluga dumitale!

PĂRINTELE BLAZIUS
(aparte)

O, soartă! Să fie un vis? Mă voi așeza, va să zică, în brațele tale, o, scaune preafericit!

PĂRINTELE BLAZIUS

Ți-aș fi recunoscător să-mi asculți pățania și să binevoiești să-mi iei apărarea, cinstite domn, dragă părinte.

PĂRINTELE BLAZIUS

Asta mi-e cu neputință, domnule; a bătut ceasul douăsprezece, și mă duc să mănînc. Că baronul se plînge de dumneata, te privește. Nu iau apărarea unui bețiv. *(Aparte.)* Să ne avîntăm repede spre poartă; tu, pîntece al meu, umflă-te.

(Iese fugind.)

PĂRINTELE BLAZIUS

(singur)

Păcătoasă Pluche, ai să mi-o plătești tu pentru toți; da, tu ești pricina ruinei mele, femeie nerușinată, josnică mijlocitoare, ție îți datoresc această dizgrație. O, sfîntă Universitate din Paris! Să mă facă pe mine beţivan! Sînt pierdut dacă nu prind o scrisoare şi dacă nu-i dovedesc baronului că nepoata sa poartă corespondenţă cu cineva. Am văzut-o dimineaţă scriind la biroul ei. Răbdare! Uite o noutate. (*Trece COANA PLUCHE cu o scrisoare în mînă.*) Pluche, adu-ncoa' scrisoarea.

COANA PLUCHE

Ce te-a apucat? E scrisoarea stăpînei mele şi mă duc s-o pun la poștă, în sat.

PĂRINTELE BLAZIUS

Adu-ncoa', că de nu, te omor.

COANA PLUCHE

Pe mine, să mă omori! Să mă omori! Maică Precistă, Hristoase, fecioară şi martiră!

PĂRINTELE BLAZIUS

Da, te omor, Pluche; adu hîrtia-ncoa'.

(Se bat. Intră PERDICAN.)

PERDICAN

Ce este? Ce faci, Blazius? De ce te-ai năpustit asupra femeii?

COANA PLUCHE

Dă-mi scrisoarea înapoi. Mi-a luat-o, luminăţia-voastră, fă dreptate!

PĂRINTELE BLAZIUS

E o mijlocitoare. Scrisoarea este un răvaş de dragoste.

COANA PLUCHE

E o scrisoare a lui Camille, luminăția-voastră, a logodnicei dumitale.

PĂRINTELE BLAZIUS

Un răvaș de dragoste, către unul care paște gîștele.

COANA PLUCHE

Minți, părinte. Ţi-o spun fără înconjur.

PERDICAN

Dă-mi mie scrisoarea; nu înțeleg de ce vă certați; eu, în calitate de logodnic al lui Camille, îmi iau dreptul s-o citesc. *(Citeşte:)* „*Surorii Luiza, la mănăstirea...*“ *(Aparte.)* Ce blestemată curiozitate mă apucă fără să vreau! Inima-mi bate cu putere și nu știu ce simt. Poți să pleci, coană Pluche; ești o femeie de toată vrednicia și părintele Blazius este un prost. Duceți-vă la masă. Am să pun eu scrisoarea la poștă.

(PĂRINTELE BLAZIUS *și* COANA PLUCHE *ies.)*

PERDICAN
(singur)

E o crimă să deschizi o scrisoare, știu prea bine acest lucru ca să nu-l fac . Ce poate să-i spună Camille acestei surori? Sînt oare îndrăgostit? Cît de mult mă stăpînește această stranie fată, dacă numai la vederea acestor patru cuvinte scrise pe adresă îmi tremură mîna? Asta-i ciudat; Blazius, luptîndu-se cu coana Pluche, a desprins pecetea. E o crimă să rup plicul? Ei bine, nu voi schimba nimic într-însul. *(Deschide scrisoarea și citește:)* „*Plec astăzi, draga mea și totul s-a petrecut așa cum prevăzusem. E ceva îngrozitor; bietul tînăr are un pumnal înfipt în inimă; nu se va consola niciodată că m-a pierdut. Dar eu am făcut tot ce se poate ca să-l dezgust de mine. Dumnezeu mă va ierta că l-am împins la desperare prin refuzul meu. Vai! Scumpa mea, ce puteam să fac? Roagă-te*

pentru mine; ne vom revedea mâine şi pe veci. A ta, din adîncul sufletului...

Camille"

E cu putinţă? Camille scrie asta? De mine vorbeşte astfel!? Eu, desperat de refuzul ei! O, Doamne, dacă ar fi adevărat, s-ar vedea; e ruşine să iubeşti? A făcut tot ce poate ca să mă dezguste, zice ea, şi am un pumnal în inimă? Ce interes o fi avînd să născocească o asemenea poveste? Gîndul care mi-a trecut prin cap peste noapte o fi adevărat? O, sărmanele femei! Biata Camille o fi poate foarte pioasă! Se dăruieşte lui Dumnezeu din toată inima, dar a hotărît şi decretat să mă lase pradă deznădejdii. Aşa se înţelesese cu bunele ei prietene înainte de a pleca de la mănăstire. Ele hotărîseră ca sora Camille să se ducă să-şi revadă vărul hărăzit s-o ia de nevastă, ca ea să-l refuze şi ca vărul să fie desperat. E aşa de interesant — o fată sacrifică lui Dumnezeu fericirea vărului ei! Nu, nu Camille, nu te iubesc; nu sînt desperat, n-am un pumnal în inimă şi ţi-o voi dovedi. Da, vei afla că iubesc pe alta, înainte de a pleca de aici. Ei, tu de colo! (*Intră un ţăran.*) Du-te la castel; spune la bucătărie să trimită un fecior ca să ducă domnişoarei Camille răvaşul ăsta.

(Scrie.)

ŢĂRANUL

Da, luminăţia-voastră.

(Iese.)

PERDICAN

Acum la cealaltă. Ah, sînt desperat! Ei, Rosette, Rosette!

(Bate la o uşă.)

ROSETTE
(deschizînd)

Dumneata eşti, luminăţia-ta! Intră, mama-i acasă.

PERDICAN

Ia-ţi cea mai frumoasă bonetă, Rosette, şi hai cu mine.

ROSETTE

Da'unde?

PERDICAN

Am să-ți spun eu, cere voie mamei și grăbește-te.

ROSETTE

Bine, luminăția-ta.

(Intră în casă.)

PERDICAN

I-am cerut o nouă întîlnire lui Camille și sînt sigur că va veni; dar, zău că n-o să găsească ceea ce-și închipuie ea. Am să-i fac curte lui Rosette chiar de față cu ea.

SCENA 3

O pădurice.

(Intră CAMILLE *și* ȚĂRANUL.)

ȚĂRANUL

Domnișoară, merg la castel să duc un răvaș pentru dumneavoastră. Să vi-l dau, ori să-l duc la bucătărie, cum mi-a zis stăpînul Perdican?

CAMILLE

Dă-mi-l mie.

ȚĂRANUL

Dacă vă place mai bine să-l duc la castel, nu mai zăbovesc.

CAMILLE

Îți spun să mi-l dai mie.

ȚĂRANUL

Cum vi-i plăcerea dumneavoastră.

(Îi dă răvașul.)

CAMILLE

Ascultă, ține pentru osteneală.

ȚĂRANUL

Foarte mulțămesc; eu pot pleca, nu?

CAMILLE

Cum vrei.

ȚĂRANUL

Bine, mă duc, mă duc.

(Iese.)

CAMILLE
(citind)

Perdican îmi cere să-mi iau rămas bun de la el, înainte de a pleca, lîngă șipoțel, unde l-am chemat ieri. Ce-o fi avînd să-mi spună? Iată, tocmai, șipoțelul; sînt foarte aproape. Oare să-i mai dau o întîlnire? Ah! *(Se ascunde după un copac.)* Uite, Perdican se apropie cu Rosette, sora mea de lapte. Cred că se vor despărți; îmi pare bine că nu se vede c-am venit eu prima.

(Intră PERDICAN *și* ROSSETE *care se așază.)*

CAMILLE
(ascunsă, aparte)

Ce înseamnă asta? O așază lîngă dînsul? Îmi cere o întîlnire și vine să stea de vorbă cu alta? Sînt curioasă să știu ce-i spune.

PERDICAN
(cu glas tare, ca să audă și Camille)

Te iubesc, Rosette! Tu singură pe lume n-ai uitat de fel frumoasele noastre zile de altădată; tu singură îți aduci aminte de zilele de odinioară; ia-ți partea ta din viața mea nouă; dă-mi inima ta, draga mea; uite, dovada dragostei noastre.

(Îi pune un lănțișor împrejurul gîtului.)

ROSETTE

Îmi dai lanțul dumitale de aur?

PERDICAN

Uită-te acum la acest inel. Ridică-te, să ne apropiem de șipoțel. Ne vezi pe amîndoi, în oglinda apei, rezemați unul de altul? Vezi ochii tăi frumoși lîngă ai mei, mîna ta într-a mea? Uite, totul se șterge. *(Își aruncă inelul în apă.)* Imaginea noastră a dispărut; dar uite, reapare încetul cu încetul; apa care se tulburase își recapătă limpezimea: tremură încă; cercuri mari, negre aleargă pe fața sa: răbdare, ne vom vedea din nou; deslușesc iar brațele tale, înlănțuite cu ale mele; peste o clipă nu va mai fi nici o zbîrcitură pe frumoasa ta față; privește, inelul acesta mi l-a dat Camille.

CAMILLE
(aparte)

A aruncat în apă inelul dat de mine.

PERDICAN

Știi tu ce-i dragostea, Rosette? Ascultă! Vîntul tace; ploaia dimenții se rostogolește în stropi pe frunzele încrețite de secetă pe care razele soarelui le înviorează. Jur, pe lumina de pe cer, pe soarele din azurul de colo, că te iubesc! Te simți bine lîngă mine, nu-i așa? Nu ți-au sfărîmat tinerețea? N-au strecurat în sîngele tău tînăr rămășițele unui sînge lînced? Tu nu vrei să te faci călugăriță; iată-te tînără și frumoasă, în brațele unui tînăr. O, Rosette, Rosette, pricepi tu ce-i dragostea?

ROSETTE

Vai! Domnule doctor, te voi iubi cum m-oi pricepe și eu.

PERDICAN

Da, cum te-i pricepe și tu; și cu toate că-s doctor și tu ești o țărancă, mă vei iubi mai bine decît acele palide statui fabricate de călugărițe care au capul în locul inimii și ies din mănăstiri ca să împrăștie în viață atmosfera umedă din chiliile lor; tu nu știi nimic; tu rugăciunea nu ți-o citești în carte, ai învățat-o de la maică-ta, cum a învățat-o și dînsa de la mamă-sa; tu nu înțelegi sensul vorbelor pe care le repeți, cînd îngenunchezi la piciorul patului tău; dar înțelegi bine că te închini și asta-i tot ce-i place lui Dumnezeu.

ROSETTE

Ce vorbe-mi spui, luminăția-ta!

PERDICAN

Tu nu știi să citești; dar înțelegi ce spun aceste păduri și aceste pajiști, aceste rîuri sticlind în soare, frumoasele lanuri acoperite de holde, această întreagă fire în splendoarea tinereții. Tu îi recunoști ca frați de-ai tăi pe toți cei ce-s milioane și milioane și pe mine ca pe unul dintre ei; ridică-te, vei fi soția mea și vom prinde rădăcini împreună în vlaga vieții lumești atotputernice.

(Iese cu ROSSETE.)

SCENA 4

(Intră CORUL.)

CORUL

Se petrece desigur ceva ciudat în castel; Camille n-a vrut să se mărite cu Perdican; se va întoarce astăzi la mănăstire,

de unde a venit. Dar cred că nobilul ei văr s-a consolat cu Rosette. Vai, biata de ea! nu știe ce primejdie o paște cînd ascultă vorbele frumoase ale unui nobil tînăr și galant.

COANA PLUCHE
(intrînd)

Repede, repede, să mi se pună șaua pe asin!

CORUL

Fie-ți drumul lin, un vis senin, o, venerabilă Pluche! Așa de repede te vei sui din nou călare pe bietul dobitoc întristat foarte fiindcă trebuie să te ducă pe spinarea lui?

COANA PLUCHE

Cu ajutorul lui Dumnezeu, dragă țopîrlănime, n-am să mor sub acoperămîntul vostru.

CORUL

Să mori departe, între străini, drăguțo; să-ți dai sfîrșitul într-un cavou mucegăit; ne vom ruga pentru respectabila ta înviere din morți.

COANA PLUCHE

Uite, vine stăpîna mea. *(Către Camille care intră:)* Scumpă Camille, ești gata de plecare? Baronul și-a terminat socotelile și măgarul meu e cu samarul în spinare.

CAMILLE

Du-te la naiba, cu măgarul tău cu tot! Nu plec astăzi.

(Iese.)

CORUL

Ce-nseamnă asta? Coana Pluche e albă ca varul de spaimă; părul cel fals încearcă să i se zbîrlească în cap, pieptul îi hîrîie și degetele i se lungesc și se zgîrcesc.

PERDICAN

Doamne Isuse! Camille a aruncat vorbe de ocară și blesteme.

(Iese.)

SCENA 5

(Intră BARONUL *și* PĂRINTELE BRIDAINE.)

PĂRINTELE BRIDAINE

Luminăția-voastră, trebuie să vorbim între patru ochi. Fiul dumneavoastră face curte unei fete din sat.

BARONUL

E absurd, prietene.

PĂRINTELE BRIDAINE

L-am văzut cum vă văd și cum mă vedeți; mergea prin bălării, o apucase de braț; se apleca la urechea ei și-i făgăduia că o va lua de nevastă.

BARONUL

E o grozăvie.

PĂRINTELE BRIDAINE

Vă asigur; i-a făcut un dar foarte însemnat, pe care fata l-a arătat maică-si.

BARONUL

O, ceruri! Foarte însemnat, Bridaine. Foarte însemnat, cum și ce fel?

PĂRINTELE BRIDAINE

Însemnat ca greutate și consecințe. I-a dat lanțul de aur pe care-l purta la bonetă.

BARONUL

Să trecem în cancelarie; nu știu ce să mă mai fac.

(Ies.)

SCENA 6

În cameră la Camille.
(Intră CAMILLE *și* COANA PLUCHE.)

CAMILLE

Ți-a luat scrisoarea, zici?

COANA PLUCHE

Da, copila mea; a luat-o s-o pună el la poștă.

CAMILLE

Du-te în salon, coană Pluche; fă-mi plăcerea și spune-i lui Perdican că-l aștept aici. (*Coana Pluche iese.*) Perdican a citit scrisoarea mea, e sigur; scena din pădure e o răzbunare, ca și dragostea lui pentru Rosette. A vrut să-mi arate că iubește pe alta, nu pe mine și să facă pe nepăsătorul, cu toată ciuda lui. Oare nu cumva m-o fi iubind? (*Dă la o parte perdeaua.*) Tu ești, Rosette?

ROSETTE
(intrînd)

Da, pot să intru?

CAMILLE

Ascultă, draga mea, nu cumva seniorul Perdican îți face curte?

ROSETTE

Vai! Da!

CAMILLE

Ce crezi despre tot ce ți-a spus dimineață?

ROSETTE

Dimineață? Unde?

CAMILLE

Nu te mai preface ca și cum n-ai ști nimic. Dimineață, la șipot, în pădurice.

ROSETTE

Va să zică m-ați văzut?

CAMILLE

Biată copilă nevinovată! Nu, nu te-am văzut. Ți-a spus vorbe frumoase, nu-i așa? Pun rămășag că ți-a făgăduit că te va lua de nevastă.

ROSETTE

Cum de-ați aflat?

CAMILLE

Ce-ți pasă cum am aflat? Te-ncrezi în făgăduielile lui?

ROSETTE

Cum să nu mă-ncred? Adicătelea să mă înșele? Pentru ce?

CAMILLE

Perdican nu te va lua de nevastă, draga mea.

ROSETTE

Vai! De unde pot eu să știu?

CAMILLE

Tu-l iubești, biată fată; dar el nu te va lua de nevastă și dovada ți-o voi face acum; treci după perdea, stai cu urechea ațintită la mine și să vii cînd te-oi chema.

(Rosette iese.)

CAMILLE
(singură)

Mă gîndeam să mă răzbun și cînd colo voi face o faptă de omenie. Sărmană fată, ți-ai robit inima. *(Intră Perdican.)* Bună ziua, vere, ia loc.

PERDICAN

Ce gătită ești, Camille! Cui i-ai pus gînd rău?

CAMILLE

Dumitale, poate; sînt necăjită că n-am putut veni la întîlnirea pe care mi-ai cerut-o; voiai cumva să-mi spui ceva?

PERDICAN
(aparte)

Uite, pe viața mea, o minciună destul de mare pentru gura unei mielușele neprihănite; am văzut-o ascunsă după un copac și ascultînd. (*Tare.*) N-aveam altceva să-ți spun decît un rămas bun, Camille; credeam că pleci, dar calul ți-e în grajd și parcă nu ești îmbrăcată de drum.

CAMILLE

Îmi place discuția; într-adevăr nu-s chiar atît de sigură că n-aveam poftă să mă mai cert cu dumneata.

PERDICAN

Nu-i de nici un folos să ne certăm dacă împăcarea nu-i cu putință. E plăcut să te cerți ca să faci pace.

CAMILLE

Ești convins că nu vreau să fac pace?

PERDICAN

Nu zeflemisi; nu mă simt în puteri să mă măsor cu dumneata.

CAMILLE

Voiam să mi se facă şi mie curte; nu știu, poate e din pricină că am o rochie nouă, dar doresc să mă distrez. M-ai îndemnat să mergem în sat; să mergem, hai, sînt gata să merg; să ne urcăm în barcă; am chef să iau masa pe iarbă, ori să fac o plimbare prin pădure. Va fi oare lună la noapte? E ciudat, nu mai ai pe deget inelul pe care ți l-am dat?

PERDICAN

L-am pierdut.

CAMILLE

Din pricina asta l-am găsit eu; uite, Perdican, ia-l.

PERDICAN

Cum se poate? Unde l-ai găsit?

CAMILLE

Te uiți să vezi dacă nu mi-s mîinile ude, nu-i așa? Într-adevăr, mi-am stricat haina mea monahală ca să scot din apă această mică jucărie de copil. Vezi, de aceea am îmbrăcat altă rochie și să știi că asta m-a schimbat; pune-l deci pe deget.

PERDICAN

Ai scos inelul, Camille, fără să te gîndești că apa te putea trage spre adînc? Visez oare? Tu singură mi-l pui pe deget! Ah, Camille, de ce-mi dai această tristă mărturie a unei fericiri care s-a dus? Spune-mi, fată cochetă și nesocotită, de ce

pleci? De ce stai lîngă mine? De ce pe mică pe ceas îți schimbi înfățișarea și culoarea, ca piatra acestui inel, sub fiecare rază de soare?

CAMILLE

Știi dumneata ce-i în inima femeilor, Perdican? Ești sigur că-s nestatornice și crezi că-și schimbă într-adevăr gîndurile dacă-și schimbă uneori șartul vorbei? Sînt și de acei care spun că una gîndim și alta vorbim. Nu încape îndoială că trebuie adesea să jucăm teatru, adesea să mințim; vezi că-s sinceră; dar ești sigur că totul minte în femeie, cînd limba ei minte? Te-ai gîndit mai cu temei la firea acestei ființe slabe, care se aprinde așa de ușor, la asprimea cu care e judecată, la regulile de conduită care i se impun? Silită de societate să înșele, cine știe dacă inteligența acestei biete ființe fără creier nu începe să-și facă din asta o plăcere și nu minte uneori ca să-i treacă de urît, din patimă, precum minte de nevoie?

PERDICAN

Nu înțeleg nimic din toate astea și nu mint niciodată. Te iubesc, Camille, asta-i tot ce pot să-ți spun.

CAMILLE

Zici că mă iubești și că dumneata nu minți niciodată.

PERDICAN

Niciodată.

CAMILLE

Uite o ființă care spune totuși că ți se întîmplă să minți cîteodată. (*Dă la o parte perdeaua. Rosette se vede în fund leșinată pe un scaun.*) Ce vei răspunde acestei copile, Perdican, cînd îți va cere socoteală de vorbele pe care i le-ai spus? Dacă nu minți niciodată, cum explici că fata a leșinat cînd te-a auzit spunînd că mă iubești? Te las singur cu dînsa; dă-ți osteneala s-o readuci în fire.

(Vrea să iasă.)

PERDICAN

O clipă, Camille, ascultă-mă.

CAMILLE

Ce vrei să-mi spui? Cu Rosetteai de vorbit. Nu eu te iubesc, nu eu m-am dus s-o caut, denecaz, pe această nenorocită copilă în fundul cocioabei sale ca să fac dintr-însa o nadă, o jucărie; nu eu am repetatcu nesocotință la urechile ei cuvinte pline de foc adresate alteia; nu eu m-am făcut că spulber în vînt, de dragul ei, amintirea unei prietenii scumpe; nu eu i-am pus lănțișor la gît și nu eu i-am făgăduit că o voi lua de nevastă.

PERDICAN

Ascultă-mă, ascultă-mă!

CAMILLE

Nu-i așa c-ai zîmbit adineauri cînd ți-am spus că n-am putut să vin la șipot la întîlnire? Ei bine, da, am fost acolo și am auzit tot; dar, Dumnezeu mi-e martor, n-aș vrea să fi vorbit eu în locul tău. Ce o să te faci acum cu fata asta, cînd va veni cu sărutările tale aprinse pe buze, să-ți arate plîngînd rana pe care i-ai pricinuit-o? Ai vrut să te răzbuni pe mine, nu-i așa, și să mă pedepsești pentru scrisoarea trimisă la mănăstire? Ai vrut să arunci cu orice preț o săgeată care să mă atingă și nu-ți păsa că această săgeată otrăvită trecea prin trupul bietei copile ca să ajungă la mine. M-am fălit că ți-am insuflat un simțămînt de dragoste, că ți-am lăsat oarecare păreri de rău. Asta a rănit nobilul tău orgoliu? Ei bine, află de la mine că mă iubești, mă-nțelegi? Dar o vei lua de nevastă pe fata asta — altminteri, nu ești decît un laș.

PERDICAN

Da, o voi lua de nevastă.

CAMILLE

Și bine ai să faci.

PERDICAN

Foarte bine și mult mai bine decît luîndu-te de nevastă pe tine. Ce ai, Camille, ce te întărîtă așa de tare? Copila a leșinat; o vom ajuta să-și vină în fire, nu ne trebuie decît o sticluță de oțet; ai vrut să-mi dovedești că am mințit o dată în viață; e posibil; dar cred că-i îndrăznește să hotărăști în ce clipă anume. Haide, ajută-mă s-o trezesc pe Rosette.

(Les.)

SCENA 7

(BARONUL *și* CAMILLE.)

BARONUL

Dacă se întîmplă una ca asta, m-apucă nebunia.

CAMILLE

Folosește-te de toată autoritatea dumitale.

BARONUL

M-apucă nebunia și nu le dau consimțămîntul, asta-i sigur.

CAMILLE

Trebuie să-i vorbești, să-i ceri să fie om cu judecată.

BARONUL

Treaba asta mă duce la desperare, îmi va strica toată petrecerea carnavalului; nu voi mai putea să apar la curte. E o căsătorie nepotrivită. Unde s-a mai auzit să ia careva de nevastă pe sora de lapte a verișoarei sale; asta întrece orice îndrăzneală.

CAMILLE

Cheamă-l și spune-i răspicat că această căsătorie te supără. Crede-mă, e o nebunie și el nu se va încăpățîna.

BARONUL

Toată iarna o să-mi fie grozav de urît, sînt mai mult decît sigur.

CAMILLE

Dar vorbește-i, pentru numele lui Dumnezeu! Săvîrșește o faptă nesocotită; numai den-ar fi prea tîrziu; dacă a spus, o ia de nevastă.

BARONUL

Mă închid în casă și mă las pradă durerii. Spune-i, dacă te întreabă de mine, că m-am închis în casă, lăsîndu-mă pradă durerii de a-l vedea însurîndu-se cu o fată care nu-i de neam.

(Iese.)

CAMILLE

Nu-i pe aici vreun om de inimă? Într-adevăr, de îndată ce cauți așa ceva, te sperii cînd vezi cîtă singurătate te împresoară. (*Intră Perdican.*) Ei, vere, cînd e nunta?

PERDICAN

Cît mai curînd posibil; am și vorbit cu notarul, cu părintele și cu toți țăranii.

CAMILLE

Așadar, chiar te gîndești să te însori cu Rosette?

PERDICAN

Negreșit.

CAMILLE

Ce-o să zică tatăl dumitale?

PERDICAN

Zică ce-o pofti; doresc să mă însor cu Rosette; ți-am făgăduit că am să mă însor și mă țin de cuvînt. Să-ți mai repet toate banalitățile cu care ți-au împuiat urechile în ce privește obîrșia ei și a mea? E tînără și frumoasă și mă iubește; e mai mult decît trebuie ca să fiu de trei ori fericit. Că e deșteaptă ori că nu e, puteam să dau și peste mai rău. Urle, glumească toată lumea; eu mă spăl pe mîini...

CAMILLE

Nu-i nimic de rîs în asta: e foarte bine c-o iei de nevastă. Dar îmi pare rău gîndindu-mă la dumneata: lumea va spune că ai făcut totul de ciudă.

PERDICAN

Îți pare rău de asta? O, nu-ți mai pară!

CAMILLE

Da, într-adevăr, îmi pare rău gîndindu-mă la dumneata. Vai de capul tînărului care nu poate ține piept unei clipe de necaz.

PERDICAN

N-are decît să-ți pară rău; mie puțin îmi pasă.

CAMILLE

Dar gîndește-te că nu-i nimic de capul acestei fetișcane.

PERDICAN

Va fi ceva de capul ei după ce o voi lua de nevastă.

CAMILLE

Are să ți se urască cu dînsa mai înainte chiar de-a îmbrăca notarul haina și ghetele sale de zile mari ca să vină aci la noi; are să te apuce greața, în ziua ospățului de nuntă și în noaptea nunții ai să dai poruncă să i se taie mîinile și picioarele, ca în poveștile arabe, fiindcă va mirosi a bucătărie.

PERDICAN

Ai să vezi că nu. Dumneata nu mă cunoşti; cînd o femeie e dulce şi simţitoare, fragedă, bună şi frumoasă, sînt în stare să mă mulţumesc într-atîta cu asta, încît nu mă mai străduiesc să aflu dacă vorbeşte limba latină.

CAMILLE

Păcat că s-au cheltuit atîţia bani ca s-o înveţi şi dumneata: trei mii de taleri aruncaţi pe fereastră.

PERDICAN

Da, era mai bine să-i fi dat la săraci.

CAMILLE

De săraci ai dumneata grijă, mai ales de cei săraci cu duhul.

PERDICAN

Şi ei îmi vor da în schimb împărăţia cerurilor, căci a lor este.

CAMILLE

Va dura mult gluma asta?

PERDICAN

Care glumă?

CAMILLE

Însurătoarea dumitale cu Rosette.

PERDICAN

Foarte scurtă vreme; Dumnezeu n-a făcut din om operă de durată: treizeci-patruzeci de ani cel mult.

CAMILLE

Ard de nerăbdare să joc la nunta voastră!

PERDICAN

Ascultă-mă, Camille, lasă tonul ăsta batjocoritor, nelalocul lui.

CAMILLE

Îmi place prea mult ca să-l las.

PERDICAN

Atuncea te las eu pe dumneata, căci mi-e de ajuns.

CAMILLE

Te duci la mireasă?

PERDICAN

Da, am și pornit.

CAMILLE

Dă-mi brațul; merg și eu.

(Intră ROSETTE.)

PERDICAN

Ai venit la timp, draga mea. Haide cu mine, să te prezint tatei.

ROSETTE

(căzînd în genunchi)

Luminăţia-ta, îţi cer să-mi faci un hatîr. Toţi oamenii din sat cu care am vorbit dimineață mi-au zis c-o iubești pe verișoara dumitale și că nu mi-ai făcut curte decît ca să vă înveseliţi amîndoi pe seama mea; rîde lumea de mine cînd trec și n-am să pot să mă mărit prin partea locului, după ce am ajuns de batjocura tuturora. Îngăduie-mi să-ți dau înapoi lanțul de aur pe care mi l-ai pus la gît și să-mi văd în tihnă de viața mea acasă la mama.

CAMILLE

Ești o fată bună, Rosette; păstrează-ţi lanțul de aur drept dar din partea mea, și vărul îl va lua pe al meu în loc. Cît

despre soț, nu fi îngrijată, îmi iau eu obligația să-ți găsesc unul.

PERDICAN

Nu-i greu, într-adevăr. Hai, Rosette, vino să te duc la tata.

CAMILLE

De ce? E de prisos.

PERDICAN

Da, ai dreptate, tata ne-ar primi rău; să lăsăm să-i treacă uimirea pe care a încercat-o în primele clipe. Hai să ne întoarcem în piață. E nostim să se spună că nu te iubesc cînd te iau de nevastă. La dracu; o să le astupăm noi gura la toți.

(Iese cu Rosette.)

CAMILLE

Ce se petrece oare în sufletul meu? O ia cu dînsul părînd foarte liniștit. E ciudat: parcă se învîrte locul cu mine. Nu cumva vrea într-adevăr să se însoare cu ea? Hei, ascultă, Pluche, Pluche! Nu e nimeni pe aici? (*Intră un fecior în casă.*) Fugi după seniorul Perdican; spune-i repede să se urce iar aici, am de vorbit ceva cu dînsul. (*Feciorul iese.*) Da' ce-i cu mine? Nu mai pot, mi se taie picioarele.

(Intră PERDICAN.*)*

PERDICAN

M-ai chemat, Camille?

CAMILLE

Nu, nu.

PERDICAN

Într-adevăr, ești palidă! Ce vrei să-mi spui? M-ai chemat să stăm de vorbă.

CAMILLE

Nu, nu! Doamne, Dumnezeule!

(Iese.)

SCENA 8

O capelă mică de rugăciune.
(Intră CAMILLE *și se aruncă la picioarele altarului.)*

CAMILLE

M-ai părăsit, o, Doamne? Cînd am venit, o știi, am jurat să-ți fiu credincioasă; cînd n-am vrut să fiu soția altuia, ca să rămîn numai a ta, am crezut că vorbesc sincer înaintea ta și a cugetului meu, știi asta, părinte; nu mă mai vrei lîngă tine? O! De ce îngădui să mintă adevărul însuși? De ce sînt atît de slabă? Ah, nenorocita de mine, nu mai pot să mă rog.

(Intră PERDICAN.)

PERDICAN

Mîndrie deșartă! Cel mai nefast dintre sfetnicii omului, ce te-ai apucat să unelteşti între această fată și mine? Uite ce palidă și speriată e, cum își apasă inima și obrajii pe lespezile care nu iau parte la durerea ei! Ar fi putut să mă iubească și eram ursiți unul altuia; ce te-ai apucat să izvodești pe buzele noastre, mîndrie deșartă, atunci cînd mîinile erau cît pe ce să ni se împreuneze?

CAMILLE

Cine se ține după mine? Cine vorbește sub această boltă? Ești tu, Perdican?

PERDICAN

Smintiți ce sîntem! Şi noi ne iubim. Ce farmece ne-au prins în mrejele lor, Camille? Ce vorbe deșarte, ce păcătoase ne-

buneli au trecut ca vîntul turbat printre noi doi? Care dintre noi a vrut să-l înșele pe celălalt? Vai, viața asta este ea însăși un vis atît de dureros! De ce să mai amestecăm într-însul și visurile noastre? O, Dumnezeule! Fericirea este un mărgăritar atît de rar în acest ocean al lumii! Tu ni l-ai dăruit, pescar ceresc, ai scos pentru noi din străfundurile abisului neprețuitul giuvaer; și noi, copii răsfățați ce sîntem, am făcut din el o jucărie. Cărarea prin iarba fragedă care ne îndrepta unul spre altul avea o clină atît de lină, străbătea crînguri așa de înflorite, se pierdea într-o zare atît de tihnită! Nu se putea ca mîndria deșartă, vorbele de clacă și mînia să nu se năpustească și să nu-și arunce pietroaiele lor pocite pe această cale divină, care ne-ar fi dus la tine, îngemănați într-o sărutare! Trebuia negreșit să ne facem rău unul altuia, că doar sîntem oameni! O, smintiților! Ne iubim.

(O cuprinde în brațe.)

CAMILLE

Da, ne iubim, Perdican; lasă-mă s-o simt, ascultîndu-ți inima cum bate. Dumnezeu care cunoaște adîncul inimilor noastre nu va socoti că păcătuim împotriva voinței sale; mă îndeamnă să te iubesc: de cincisprezece ani o știe.

PERDICAN

Ființă scumpă, ești a mea!

(O sărută; se aude un strigăt puternic de după altar.)

CAMILLE

E vocea surorii mele de lapte.

PERDICAN

Cum de-i aici? Am lăsat-o pe scară, cînd m-ai chemat tu. M-o fi urmat fără să bag de seamă.

CAMILLE

Să intrăm în coridor; de acolo a pornit strigătul.

PERDICAN

Nu știu ce simt; parcă mi-s mîinile pline de sînge.

CAMILLE

Biata copilă, ne-a pîndit fără îndoială; a mai leșinat o dată; haide, să-i dăm ajutor; vai! cumplit e ce se întîmplă.

PERDICAN

Nu, eu nu intru; simt că un frig de moarte mă împietrește. Intră tu, Camille, și străduiește-te s-o aduci iar în simțiri. *(Camille iese.)* Te rog fierbinte, doamne! Nu face din mine un ucigaș. Tu vezi ce se întîmplă; sîntem doi copii smintiți și ne-am jucat cu viața și cu moartea; dar inima ni-i fără prihană; să n-o omori pe Rosette, Dumnezeule mare! Îi voi găsi un soț, voi îndrepta greșeala mea; e tînără, va fi fericită; nu face una ca asta, o, Dumnezeule. Tu ai puterea să blagoslovești încă pe patru din fiii tăi... Ei, Camille, ce-i?

(*Intră* CAMILLE.)

CAMILLE

A murit... Adió, Perdican!

1834